

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

**PROBLEMATIKA DÁVEK STÁTNÍ SOCIÁLNÍ
PODPORY A DÁVEK PĚSTOUNSKÉ PÉČE
Z POHLEDU ZAMĚSTNANCŮ POSKYTOVATELE**

Bc. Vladimíra Pluháčková

© 2017 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Vladimíra Pluháčková

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Problematika dávek státní sociální podpory a dávek péčovské péče z pohledu zaměstnanců poskytovatele

Název anglicky

The issue of social assistance benefits and the benefits of foster care from the provider's employees' perspective

Cíle práce

Zjistit a poukázat na nedostatky současného vyplácení dávek státní sociální podpory a dávek péčovské péče z pohledu zaměstnanců oddělení státní sociální podpory a dávek péčovské péče a navrhnout možná opatření.

Metodika

Studium odborné literatury, zákona o státní sociální podpoře a zákona o sociálně-právní ochraně dětí, na základě rešerše odborné literatury vytvoření teoretické části – definice základních pojmů, popis jednotlivých druhů dávek, formulace hypotéz, sběr dat – metoda kvantitativního výzkumu – dotazníkové šetření mezi pracovníky státní sociální podpory, kazuistika konkrétního případu, analýza a interpretace získaných dat, návrh opatření, řešení

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Příspěvek, žadatel, oprávněná osoba, odměna pěstouna, nárok, nezaopatřenost, dávka, úhrada

Doporučené zdroje informací

ARNOLDOVÁ, Anna. Sociální zabezpečení I. Praha: Grada Publishing a.s., 2012. ISBN 978-80-247-3724-9
BŘESKÁ, Naděжда, BURDOVÁ, Eva, KEPKOVÁ, Michaela, VRÁNOVÁ, Lucie. Státní sociální podpora s komentářem a příklady 2012. Olomouc: ANAG, spol. s.r.o., 2012. ISBN 978-80-7263-739-3
ČERNÝ, Pavel, DOHNAL, Vítězslav, KORBEL, František, PROKOP, Martin. Průvodce novým správním řádem. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. ISBN 80-7201-600-8
MAAYTOVÁ, Alena, PAVEL, Jan, OCHRANA, František, a kolektiv. Veřejné finance: v teorii a praxi. Praha: Grada Publishing a.s., 2015. ISBN 978-80-247-5561-8
PRŮŠA, Ladislav, VÍŠEK, Petr, JAHODA, Robert. Alchymie nepojistných sociálních dávek. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-528-3
TARABA, Milan, VESELÁ, Lenka. Rádce nájemníka bytu: 8. zcela přepracované vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2015. ISBN 978-80-247-5957-9

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – PEF

Vedoucí práce

JUDr. Daniela Světlíková

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 14. 11. 2016

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 14. 11. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 21. 02. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Problematika dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče z pohledu zaměstnanců poskytovatele“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 1.3.2017

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala JUDr. Daniele Světlíkové za odborné vedení diplomové práce, za cenné připomínky, rady a inspiraci. Děkuji Mgr. Michaele Valáškové za odborné rady při zpracování této diplomové práce. Velice děkuji celé své rodině za jejich podporu a trpělivost během mého studia.

Problematika dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče z pohledu zaměstnanců poskytovatele

Souhrn

Kvalifikační práce pod názvem „Problematika dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče z pohledu zaměstnanců poskytovatele“ se orientuje na problematiku spojenou s poskytováním dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče v podmínkách České republiky. Téma je charakterizováno jak na základě teoretických východisek, tak i z pohledu zaměstnanců poskytovatele těchto dávek. V rámci empirické části práce se výzkum zabývá zkušenostmi pracovníků oddělení státní sociální podpory na Úřadu práce ČR. Prostřednictvím kvantitativní metodologie a techniky dotazníkového šetření jsou zjišťovány praktiky klientů tohoto úřadu při získávání dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče, tak deskribován systém jejich vyplácení. Na základě zjištěných dat jsou následně navržena možná opatření.

Klíčová slova: státní sociální podpora, dávky, pěstounská péče, zneužití, Úřad práce ČR, posuzovaná osoba, oprávněná osoba, bydlení, přídavek, příspěvek, podpora

The issue of state social allowances and benefits of foster care from the perspective of staff

Summary

Qualifying work entitled "Problems of social welfare benefits and of foster care from the perspective of staff" orients on issues related to the provision of social welfare benefits and the benefits of foster care in the Czech Republic. The theme is characterized on the basis of theoretical assumptions, as well as from the perspective of employees the provider of those benefits. In the empirical part deals with the research expertise of department of state social support to the Labour Office Czech Republic. Through quantitative methodologies and techniques questionnaire survey, there are practices of this office clients in obtaining state social support benefits and foster care, so described system of allocation. Based on the obtained data are then proposed possible measures.

Keywords: State social support benefits, foster care, abuse, the Labour Office Czech Republic, the assessed person, the authorized person, housing allowance, allowance, providing

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	14
2.1 Cíl práce	14
2.2 Metodika	14
2.2.1 Kvantitativní výzkum	14
2.2.2 Kvalitativní výzkum	16
2.2.3 Zhodnocení výsledků	16
3 Teoretická východiska	17
3.1 Státní sociální podpora, sociálně-právní ochrana dětí, koordinace a sociální zabezpečení v Evropské úrovni.....	18
3.1.1 Státní sociální podpora.....	18
3.1.2 Sociálně-právní ochrana dětí	23
3.1.3 Sociální zabezpečení a jeho koordinace v rámci Evropy	24
3.2 Financování dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče.....	29
3.2.1 Výdaje na dávky státní sociální podpory	29
3.2.2 Výdaje na dávky pěstounské péče	32
3.3 Působnost – poskytovatelé dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče	35
3.4 Právní úprava státní sociální podpory a dávek pěstounské péče.....	36
3.5 Vymezení základních pojmů.....	37
3.5.1 Oblast státní sociální podpory.....	38
3.5.2 Oblast sociálně-právní ochrany dětí	43
3.6 Dávky státní sociální podpory a dávky pěstounské péče	44
3.6.1 Dávky státní sociální podpory	45
3.6.2 Dávky pěstounské péče.....	46
4 Praktická část	49
4.1 Cíl výzkumu	49
4.2 Výzkumné hypotézy.....	49
4.3 Metoda výzkumu.....	51
4.4 Výzkumné prostředí	51
4.5 Výzkumný soubor	52
5 Výsledky a diskuze	53
5.1 Dotazníkové šetření.....	53
5.2 Kazuistika.....	82

5.3	Ověření hypotéz	85
6	Závěr.....	87
7	Seznam použitých zdrojů	90
8	Seznam zkratek	95
9	Příloha - dotazník.....	96

Seznam grafů

Graf č. 1: Délka odborné praxe na oddělení SSP ÚP (vlastní zpracování, 2017)

Graf č. 2: Zneužívání systému dávek SSP v ČR ve smyslu obcházení zákona (vlastní zpracování, 2017)

Graf č. 3: Osoby, kterými je dávka v podobě PnB zneužívána nejvíce (vlastní zpracování, 2017)

Graf č. 4: Započtení kromě dávek SSP i dávek pěstounské péče do rozhodného příjmu pro přiznání dávky PnB (vlastní zpracování, 2017)

Graf č. 5: Okruh společně posuzovaných osob u PnB (vlastní zpracování, 2017)

Graf č. 6: Správnost vyplácení dávky žadateli o dávku PnB na základě nájemného vztahu s rodinným příslušníkem (vlastní zpracování, 2017)

Graf č. 7: Přiznání dávky v podobě PnB i osobám užívajícím podnájemné formu bydlení (vlastní zpracování, 2017)

Graf č. 8: Plošné vyplácení dávky PnD bez ohledu na výši příjmů společně posuzovaných osob (vlastní zpracování, 2017)

Graf č. 9: Vhodnost v rámci rozhodování o dávce PnD vycházet z příjmů z loňského roku (vlastní zpracování, 2017)

Graf č. 10: Účelnost svěřením do péče jednoho z rodičů – např. pro vyloučení rodiče s vysokým příjmem (vlastní zpracování, 2017)

Graf č. 11: Započtení kromě dávek SSP i dávek pěstounské péče do rozhodného příjmu pro přiznání dávky přídavek na dítě (vlastní zpracování, 2017)

Graf č. 12: Názor respondentů na vyplácení porodného bez ohledu na výši rozhodného příjmu (vlastní zpracování, 2017)

Graf č. 13: Zpětné přehodnocení nároku na dávku porodné po dodatečném zapsání otce do rodného listu (vlastní zpracování, 2017)

Graf č. 14: Vyplácení dávky pohřebné všem osobám (vlastní zpracování, 2017)

Graf č. 15: Dostatečnost výše dávky pohřebného (vlastní zpracování, 2017)

Graf č. 16: Vyplácení dávky v podobě odměny pěstouna jen cizím lidem (vlastní zpracování, 2017)

Graf č. 17: Vyplácení dávky v podobě odměny pěstouna jen cizím lidem (vlastní zpracování, 2017)

Graf č. 18: Dostatečnost dávky v podobě příspěvku při ukončení pěstounské péče (vlastní zpracování, 2017)

Graf č. 19: Správnost vyplácení rodičovského příspěvku ve stejné výši z dvojčat a vícčetat, jako v případě jednoho dítěte (vlastní zpracování, 2017)

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Celkové výdaje na dávky státní sociální podpory v letech 2001 – 14 (ČSÚ, vlastní zpracování, 2017)

Tabulka č. 2: Celkové výdaje na dávky státní sociální podpory v letech 2001 – 2014 (ČSÚ, vlastní zpracování, 2017)

Tabulka č. 3: Výdaje na jednotlivé dávky státní sociální podpory v letech 2001 – 14 (ČSÚ, vlastní zpracování, 2017)

Tabulka č. 4: Celkové výdaje na dávky pěstounské péče v letech 2001 – 14 (ČSÚ, vlastní zpracování, 2017)

Tabulka č. 5: Celkové výdaje na jednotlivé dávky pěstounské péče v letech 2001 – 14 (ČSÚ, vlastní zpracování, 2017)

Tabulka č. 6: Výdaje na jednotlivé dávky pěstounské péče v letech 2001 – 14 (ČSÚ, vlastní zpracování, 2017)

1 Úvod

Diplomová práce na téma „Problematika dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče z pohledu zaměstnanců poskytovatele“ se zabývá problematikou poskytování dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče v podmínkách České republiky z pohledu zaměstnanců poskytovatele těchto dávek (konkrétně z pohledu pracovníků oddělení státní sociální podpory na úřadu práce).

Podklady jsou z metodologického hlediska rozděleny do dvou hlavních částí, a to na teoretická východiska a na praktickou část.

V rámci teoretických východisek je pozornost nejprve věnována vymezení a definování základních terminologických pojmů vztahujících se k samotnému tématu jako „státní sociální podpora“, „sociálně-právní ochrana dětí“ a „sociální zabezpečení a jeho koordinace v rámci Evropské unie“, včetně historického vývoje těchto institutů. Dále jsou podklady zaměřeny na problematiku financování dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče. V potaz je bráno v případě obou těchto dávek období od roku 2001 do roku 2014. Teoretická východiska tohoto podkladového textu se týkají rovněž problematiky působnosti poskytovatelů dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče a platnou právní úpravou upravující tyto dávky dle českého právního řádu. Z dalších základních pojmů, které se vztahují ke zkoumané problematice, jsou vymezeny pojmy z oblasti státní sociální podpory (tj. „oprávněná osoba“, „okruh oprávněných osob“, „společně posuzované osoby“, „příjem rozhodný“, „rozhodné období“ a „nezaopatřené dítě“) a z oblasti sociálně-právní ochrany dětí (tj. „pěstounská péče“ a „pěstoun“). Nedílnou součástí teoretických východisek podkladů je vyjmenování jednotlivých dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče a jejich specifika. Z dávek státní sociální podpory je pozornost věnována dávkám poskytovaným v závislosti na výši příjmu (tj. přídatku na dítě, příspěvku na bydlení, porodnému) a ostatním dávkám (tj. rodičovskému příspěvku a pohřebnému). Z dávek pěstounské péče je blíže charakterizován příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměna pěstouna, příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla a příspěvek při ukončení pěstounské péče.

Podstatou praktické části tohoto podkladového textu je kvantitativní výzkum založený na metodě dotazníku (tj. na dotazníkovém šetření). Jako výzkumný komplement je pro práci využita kazuistika. Součástí výzkumu je definování cíle výzkumu, stanovení výzkumných hypotéz, popis metody výzkumu, charakteristika výzkumného prostředí a výzkumného souboru, interpretace výsledků výzkumu, ověření hypotéz a návrh možných opatření.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem tohoto podkladového textu je zjistit a poukázat na případné nedostatky současného vyplácení dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče z pohledu zaměstnanců oddělení státní sociální podpory a dávek pěstounské péče a následně navržení možných opatření.

Dílčí cíle:

- Pomocí dotazníkového šetření mezi zaměstnanci Úřadu práce ČR zhodnotit stávající stav systému vyplácení dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče.
- Výzkumný doplněk, práce na případové úrovni, si bude klást za cíl ilustrovat poznatky, které budou získány dotazníkovým šetřením mezi zaměstnanci úřadu práce.
- Navrhnout vlastní řešení a možnou úpravu legislativy.

2.2 Metodika

Teoretická část diplomové práce bude z hlediska metodického zpracována formou literární rešerše s využitím dostupných literárních, periodických a internetových zdrojů, včetně platných právních předpisů a statistických údajů. Podrobně budou analyzovány zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře a zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

2.2.1 Kvantitativní výzkum

Pro vlastní empirickou část bude, s ohledem na cíl práce, zvolena kvantitativní metoda formou standardizovaného dotazníku, tj. dotazníkového šetření. Praktickou nevýhodou bude využití polootevřených otázek. Data z těchto dotazníků nemohou být tak snadno sečtena a komparována. Za to opačně výhodou bude neomezený rozsah platnosti odpovědí, který se nespolehá pouze na pevně dané response (ano, spíše ano, spíše ne, ne,

nevím¹). Pro výzkum bude sestaven dotazník vlastní tvorby, který se bude skládat z celkového počtu 20 otázek. V dotazníku budou použity dva základní typy otázek, a to otázky uzavřené, kdy respondenti svou odpověď vybírají z nabízených možností, a polootevřené, kdy u jedné z nabízených možností mohou doplnit vlastní komentář. Záměrně bude zvoleno elektronické dotazování. Díky této technice bude možno využít síť účastníků elektronické pošty. Kromě hromadného oslovení respondentů bude další výhodou viditelný dotazník, který lze rychle vyplnit a odeslat zpět k výzkumníkovi. Levně a velmi rychle se mohou zpracovat získaná data, protože jsou již v elektronické podobě. Dotazníkový arch proto bude přepsán do elektronické podoby a uveřejněn na <http://dotaznik.czu.cz/>. Následně bude rozeslán prostřednictvím elektronické pošty pracovníkům oddělení státní sociální podpory na pobočkách Úřadu práce ČR v celé České republice. Pro tento kvantitativní výzkum budou stanoveny dvě výzkumné hypotézy.

První výzkumná hypotéza (H1): Více než 50 % respondentů se domnívá, že dávka přídavek na dítě by měla být vyplácena plošně, bez ohledu na výši příjmů společně posuzovaných osob. Tato hypotéza bude stanovena na základě dříve provedeného výzkumu H. Wagnerové², která se v rámci svého kvantitativního výzkumu orientovala na zjištění v oblasti výplaty přídavek na dítě.

Druhá výzkumná hypotéza (H2): Více než 14 % respondentů se domnívá, že dávka odměna pěstouna by měla být vyplácena pouze cizím lidem, kterým bylo dítě svěřeno do pěstounské péče, nikoli prarodičům. Tato hypotéza bude stanovena na základě dříve provedeného výzkumu Z. Cermanové³, která se v rámci svého kvantitativního výzkumu zaměřovala na zjištění v oblasti nároku na dávky pěstounské péče ze strany příbuzenstva, jemuž bylo dítě svěřeno do péče.

Výsledná data budou zaznamenána do grafů a následně okomentována.

¹ GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 2013, s. 62-64, ISBN 978-80-257-0807-1.

² WAGNEROVÁ, Hana. *Státní sociální podpora z pohledu zaměstnance a klienta*. Diplomová práce. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, Katedra práva, 2016.

³ CERMANOVÁ, Zdeňka. *Pěstounská péče*. Diplomová práce. Liberec: Technická univerzita v Liberci, Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická, 2016.

2.2.2 Kvalitativní výzkum

Jako výzkumný komplement bude pro práci využita kazuistika klientky Úřadu práce ČR, krajské pobočky v Ústí nad Labem, kontaktního pracoviště Rumburk, a její rodiny. Dle § 64 odst. 5 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, mohou zaměstnanci státní sociální podpory souhrnné údaje a zobecněné informace, které orgány SSP získají při své činnosti, využít při vědecké činnosti bez uvedení konkrétních jmenných údajů. Na případu této rodiny bude demonstrováno, jak by vypadaly jednotlivé varianty nároku na dávku příspěvek na bydlení z pohledu rozhodných příjmů rodiny.

2.2.3 Zhodnocení výsledků

Na závěr budou zhodnoceny výsledky šetření, pokud budou zjištěny případné nedostatky právní legislativy související s problematikou dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče, budou navržena vlastní možná opatření.

3 Teoretická východiska

Sociální politika každého státu je ve všech případech nedílnou součástí konkrétního společenského komplexu. Sociální politika, její cíle, funkce a nástroje nejsou vytvářeny odděleně, nýbrž v souladu s ostatními společenskými okruhy, a to zejména ekonomickými, sociálními, ekologickými, vědecko-technickými, politickými a existenčními. Na vznik a fungování sociální politiky mají vliv také ekonomické, politické, etické a další normy. Sociální politikou se obecně rozumí systematická a záměrná snaha dílčích sociálních subjektů o transformaci či udržení a fungování vlastního či jiného (státního nebo obecního) sociálního systému. Každá sociální politika je tvořena objekty a subjekty. Objekty sociální politiky jsou všichni obyvatelé určitého státu a konkrétní populační skupiny a jednotlivci. Mezi subjekty sociální politiky patří stát a jeho správní orgány (kupříkladu Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, ústřední i územní orgány sociálního zabezpečení, úřady práce a další); zaměstnavatelé; zaměstnavatelské, zaměstnanecké a odborové orgány (příkladně komory zaměstnavatelů, zaměstnanecké, profesní svazy, odborové svazy a orgány, orgány tripartity atd.); místní komunity, obce, jejich orgány a instituce; občanské iniciativy (např. dobročinné organizace, charitativní instituce a jiné); církve; občané, rodiny a domácnosti. Dle úrovně podílu státu na vytváření a řízení sociální politiky, dle intenzity přerozdělovacích procesů a dle dalších hospodářských, politických a ideologických měřítek je rozlišováno několik typů neboli modelů sociální politiky. Elementárními modely sociální politiky je model redistributivní (rovněž univerzalistický či občanský); výkonový nebo korporativní a reziduální. Model sociální politiky, který ČR praktikuje, má redistributivní charakter, avšak v současnosti od něj reprezentanti státu postupně upouští. Dochází k omezování sociální velkorysosti státu za současného posilování výkonových a reziduálních složek za účelem zavedení úsporné sociální politiky, která koresponduje s ekonomickými zdroji České republiky jako státu. Každá politika stojí na určitých principech. Ta sociální je podložena zásadou sociální spravedlnosti, zásadou sociální solidarity, zásadou subsidiarity a zásadou participace. Sociální politika plní několik funkcí. Mezi ně patří funkce ochranná (např. zajišťování pasivní politiky zaměstnanosti, prostřednictvím které je vyplácena podpora v nezaměstnanosti), dále

funkce rozdělovací a přerozdělovací neboli redistribuční, funkce homogenizační, stimulační a preventivní (tj. předcházení případné chudobě).⁴

3.1 Státní sociální podpora, sociálně-právní ochrana dětí, koordinace a sociální zabezpečení v Evropské úrovni

Předmětem této kapitoly podkladového textu je exkurz do historie vzniku sociálního zabezpečení jednak v obecné rovině (sociální zabezpečení jako systém), tak se zaměřením na vznik a historický vývoj státní sociální podpory a sociálně-právní ochrany dětí. Sociální zabezpečení občanů nacházejících se v nejrůznějších nepříznivých sociálních životních situacích bylo odjakživa problematickou oblastí, které bylo zcela nezbytné věnovat dostatečnou pozornost a tyto problémy co možná nejúčinněji řešit. Nutno podotknout, že způsoby a úroveň jejich řešení vždy závisely na ekonomických, politických, demografických, morálních a příp. i dalších podmínkách, jež byly charakteristické pro různá období lidského bytí. Součástí této kapitoly je rovněž vymezení a definice základních terminologických pojmů vztahujících se k tématu podkladů, jimiž je zejména státní sociální podpora, sociálně-právní ochrana dětí a sociální zabezpečení. Pozornost je navíc v souvislosti se sociálním zabezpečením věnována také jeho koordinaci v rámci Evropské unie.

3.1.1 Státní sociální podpora

Historie státní sociální podpory sahá již do období starověku. Řešení nepříznivých životních poměrů chudiny bylo v kompetenci vládnoucího panovníka. V prvobytně pospolné společnosti platila zásada, že o své kmenové nebo rodinné příslušníky se členové starali vlastními silami. V období starověku a převážně také ve středověku se společnost k chudobě jako také a k chudým lidem stavěla velice negativně. V mnohých případech byli lidé v chudobě dokonce trestáni. Panovníci tak většinou zabezpečovali pouze své vysloužilé vojáky, avšak ostatní chudina spolu s nemocnými lidmi byli buď, jak již bylo naznačeno, trestáni, nebo vylučováni ze společnosti či dokonce zabíjeni. Značná část chudiny tak upadala do tzv. dlužního otroctví. Otroci byli v těchto dobách

⁴ Projekt: K naplnění předpokladů pro výkon činnosti v sociálních službách. Sociální politika. *Granty VŠERS* [online] 2013 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://granty.vsers.cz/dokument/Socialni%20politika.pdf>.

obecně považováni za věci, nikoliv za svobodné bytosti s vlastními právy. Z tohoto důvodu tak s nimi bylo i zacházeno. Panovníci tedy s otroky nakládali jako s vlastním majetkem. Zmiňované dlužní otroctví bylo zrušeno až ve Starověkém Řecku, a to Solónem v rámci tzv. Solónových reforem. Tyto reformy byly z hlediska historie prvním přerozdělováním systémového charakteru. Představovaly solidaritu mezi bohatými a chudými společenskými vrstvami. Řešení chudoby ve starém Římě nastalo až v době, kdy se bída stala hrozbou pro celou společnost. Z tohoto důvodu vznikla koncepce označovaná jako „chléb a hry“. Na základě ní byl chudým občanům rozdáván chléb a byla jim dána rovněž možnost jejich účasti na zábavě, která byla obvykle určena jen lidem z bohatých tříd.⁵ Pro období raného středověku je charakteristický rozvoj církví a přijetí křesťanství za státní náboženství.

První chudinská péče byla poskytována prostřednictvím klášterů a později farností. Nejednalo se však o peněžní příspěvky. Chudým poutníkům byla poskytována strava, oblečení a nocleh. Postupem času byla ze strany panovníků vydávána nařízení určená šlechtě, aby se postarala o vlastní chudé nevolníky. Podobně tomu bylo na počátku 17. století za vlády Alžběty I. Tzv. Alžbětinskými zákony byla obcím dána povinnost k péči o své chudé obyvatele a práce neschopné jedince. V tomto století rovněž vznikaly jedny z prvních právních předpisů, jimiž byla zavedena zásada vzájemné pomoci. Postupně docházelo ke zřizování svépomocných podpůrných spolků horníků, řemeslných cechů a tovaryšských bratrstev. Tyto spolky pomáhaly jejich starým a práce neschopným členům. Uzákonění povinnosti obcí k poskytování chudinské péče za přispění veřejných prostředků je již možné považovat za moderní systém sociální ochrany. Jedny z prvních snah institucionalizace sociální ochrany chudiny pocházejí z Francie a z Velké Británie. V právních rádech těchto zemí bylo kupříkladu zakotveno tzv. právo na žebrotu. V 18. století došlo k rozpadu feudálního zřízení a postupně se rušilo nevolnictví, čímž šlechta ztrácela svou pozici a kompetence v oblasti státní správy. Dřívější kompetence šlechty přešly na neurozený byrokratický personál. Byla tak zřízena laická státní soustava orgánů, z něhož vystal další problém, a to způsob zajištění úředníků v případě nemoci a stáří, kteří neměli žádné vlastní statky. V roce 1771 byl císařským

⁵ KOLDINSKÁ, Kristina. *Sociální právo*. Praha: C. H. Beck, 2007. 176 s. ISBN 978-80-7179-620-6, s. 5 – 6.

dekretem za vlády Marie Terezie vydán tzv. penzijní normál pro vdovy a sirotky po věrně sloužících pracovnících. Roku 1781 byl synem Marie Terezie (Josefem II.) zaveden penzijní normál také pro samotné pracovníky, jež se nejméně po 10 letech uspokojivé služby stali neschopnými dále pracovat. Uvedené kroky obou těchto rakousko-uherských panovníků byly základem státního sociálního zaopatření byrokracie. Sociální zaopatření ze strany státu pro rodiny s dětmi se začalo rozvíjet až od 2. poloviny 20. století.⁶

Na konci 19. století se v evropských zemích vytvářel právní rámec sloužící moderním systémům sociálního pojištění. Kupříkladu německý kancléř Otto von Bismarck začal postupem času zavádět povinné nemocenské, úrazové, starobní a invalidní pojištění, což z hlediska historie sehrálo velmi důležitou úlohu. Obdobným způsobem byla později reforma zavedena v Rakousku-Uhersku, a to ministerským předsedou Eduardem Taafem. Nejednalo se však o obecné systémy pojistného charakteru, ale o systémy, které byly zřizovány pro dělníky a později také pro úřednické pracovníky. Jejich zřízení a kontrola spadalo do kompetencí státu. K jejich financování docházelo průběžně. První obecný systém sociálního pojištění pro veškerou populaci vyšel roku 1942 ve Velké Británii. Zasloužil se o něj sir William Beveridge. Tento systém byl založen na národním pojištění, což znamená, že si občané do tohoto systému samostatně přispívali a v případech, kdy se dostali do některého z předem definovaných sociálních poměrů, jim byla z tohoto systému vyplácena přiměřená výše sociální dávky. Rozkvět sociální oblasti je typický pro 19. století, kdy byla uzákoněna chudinská péče, došlo k určení povinnosti domovské obce k zabezpečení svých chudých občanů a rozvíjelo se také pracovní právo. Právě v tomto století byly položeny základy moderního přístupu k sociálnímu právu, z něhož je vycházeno až do současnosti.⁷

S ohledem na téma podkladů však nelze opomenout historický vývoj státní sociální podpory v českých zemích. Zde od samého počátku platil již zmiňovaný vývoj sociálního systému Rakousko-Uherska – tj. penzijní normály Marie Terezie a Josefa II, dále právní úprava chudinské péče, pojištění horníků, úrazové a nemocenské pojištění zavedené

⁶ TRÖSTER, Petr a kolektiv. *Právo sociálního zabezpečení*. Praha: C. H. Beck, 2010. 320 s. ISBN 978-80-7400-473-5, s. 25 – 28.

⁷ KOLDINSKÁ, Kristína. *Sociální právo*. Praha: C. H. Beck, 2007. 176 s. ISBN 978-80-7179-620-6, s. 7 – 8.

reformou E. Taffeho. Vznik samostatného Československa také převzetí rakousko-uherských právních předpisů. V roce 1924 došlo k přijetí nového a velice důležitého zákona č. 221/1924 Sb. z. a n., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Ten propojoval právní úpravu nemocenského a důchodového pojištění, čímž došlo k otevření systému sociálního pojištění pro širokou veřejnost. Povinné pojištění bylo vztaheno na zaměstnance, vojáky, tzv. domácí dělníky a živnostníky. Za sociální událost bylo považováno i mateřství. Protože se však tento právní předpis nevztahoval na veřejné pracovníky, byl v roce 1925 vydán zákon č. 221/1925 Sb. z. a n., o nemocenském pojištění veřejných zaměstnanců. Po 2. světové válce započaly práce na československém systému sociálního pojištění, a to po vzoru národního pojištění sira Beveridgera. Zákonem č. 99/1948 Sb. z. a n., o národním pojištění došlo ke kompletnímu sjednocení rozkouskované právní úpravy. Tento zákon představoval v oblasti sociálního pojištění první sjednocený právní předpis na území československého státu. Onemocnění a mateřství byly podřazeny pod nemocenské pojištění a dále stáří, invalidita a úrazy pod důchodové pojištění. Pojištění se stalo povinným a souviselo s výkonem výdělečné činnosti.⁸ Za nedlouho však byla nutná separace národního důchodového od nemocenského pojištění. Takovou separaci umožnil zákon č. 102/1951 Sb., o přebudování národního pojištění.

Rokem 1948 se od pojišťovací zásady začalo upouštět. Po vzoru bývalého Sovětského svazu vznikaly nové právní předpisy, které přecházely od systému sociálního pojištění k systému sociálního zabezpečení. První reforma sociálního zabezpečení byla realizována roku 1956. Tehdy došlo k přijetí zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců a zákona č. 55/1956, o sociálním zabezpečení. Na základě těchto právních předpisů byly veškeré poskytované dávky i důchody financovány ze státního rozpočtu. Další reformy sociálního zabezpečení nastaly přijetím zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení a zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení. V této souvislosti nelze opomenout ani skutečnost, že docházelo k přijímání tzv. propopulačních opatření ke zvýšení počtu narozených dětí a k ovlivnění rostoucího

⁸ 80 let sociálního pojištění. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online] 2004 [cit. 2016-06-11]. Dostupné z: http://www.cssz.cz/stranky/konference-80let/brozura_c.pdf.

vývoje obyvatelstva.⁹ Z důvodu roztržitosti právní úpravy systému sociálního zabezpečení a nejednotnosti kupříkladu v oblasti rodinných dávek, nerovností účastníků, nepřizpůsobivosti a značnou zátěží pro stát z hlediska financí, se po listopadu roku 1989 celý systém reformoval znovu. Cílem sociální reformy byla transformace sociální ochrany tak, aby se jednalo o moderní, pružný a dobře fungující sociální systém. Pro tyto účely byly stanoveny tři základní programové pilíře, a to aktivní politika zaměstnanosti, politika týkající se pracovních příjmů a rodinná politika, politika sociálního zabezpečení pro poskytování zdravotního, nemocenského a důchodového pojištění, dále individuálního a skupinového připojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci. Pro účely splnění těchto reformních pilířů bylo přijato několik právních předpisů: např. zákon č. 463/1991 Sb., o životním minimu, zákon č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti a zákon č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti. Zcela nově došlo k vytvoření systému všeobecného zdravotního pojištění, který upravoval zákon č. 550/1991 Sb., o všeobecném zdravotním pojištění a dále doplňkové právní předpisy jako byl zákon č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky a zákon č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách. K dalším změnám v tomto systému došlo až v polovině 90. let 20. století. Tehdy vznikl zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění a zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.¹⁰

Problematika současné právní úpravy systému státní sociální podpory je předmětem samostatné kapitoly tohoto podkladového textu (konkrétně tedy podkapitoly 3.4). A. Arnoldová definuje státní sociální podporu jako „*systém sociálních dávek, jimiž se stát podílí na krytí nákladů na výživu a ostatní základní osobní potřeby dětí a rodin. Ze státní sociální podpory se poskytují sociální dávky i při jiných sociálních situacích*“.¹¹ Systém státní sociální podpory je uceleným systémem určeným zvláště k podpoře rodin s nezaopatřenými dětmi. Systém státní sociální podpory by měl reflektovat konkrétní situaci v dané zemi. Z tohoto důvodu jsou tyto systémy v jednotlivých státech (vyspělých, rozvojových a rozvinutých zemích) z hlediska úrovně a forem rozličné, neboť vycházejí

⁹ TRÖSTER, Petr a kolektiv. *Právo sociálního zabezpečení*. Praha: C. H. Beck, 2010. 320 s. ISBN 978-80-7400-473-5, s. 33 – 34.

¹⁰ KOLDINSKÁ, Kristina. *Sociální právo*. Praha: C. H. Beck, 2007. 176 s. ISBN 978-80-7179-620-6, s. 19 – 20.

¹¹ ARNOLDOVÁ, Anna. *Slovník sociálního zabezpečení*. Praha: nakladatelství Galén, 2002. 461 s. ISBN 8072621750, s. 367.

z nejrůznějších východisek a zásad filozofického, ekonomického, politického či jiného charakteru. Stejně tak je rozdílné i samotné poskytování sociálních dávek. Východisky systému státní sociální podpory jsou dvě základní zásady, a to participace (tj. prostřednictvím systému státní sociální podpory přispívá stát rodinám v uznané sociální situaci, pro jejíž řešení jim nepostačují vlastní peněžní prostředky) a solidarita (tj. státem organizovaná sociální solidarita mezi bezdětnými rodinami a mezi rodinami s vyššími a nižšími příjmy). Systém státní sociální podpory je tedy prostředkem sloužícím ke zmírnění sociálních nerovností.¹²

3.1.2 Sociálně-právní ochrana dětí

Sociálně-právní ochrana dětí představuje zcela záměrnou činnost zahrnující zvláště zabezpečení práv dětí na jejich pozitivní vývoj a náležitou výchovu, ochranu zájmů a práv, jakož i působení vedoucí k regeneraci narušených funkcí rodiny.

Sociálně-právní ochrana dětí se stala poprvé institucionalizovanou roku 1863, a to na základě vydání říšského zákona domovského č. 105 říšského zákoníku. Jeho součástí byla definice péče o výživu a výchovu chudých dětí a péče o zanedbávané děti v zařízení, které byly určeny pro jejich nápravu. Výkon takové sociálně-právní ochrany dětí byl zajišťován obcemi, které tak činily na vlastní náklady. Po první světové válce byla sociálně-právní ochrana dětí předmětem zájmu státu, čímž některé z povinností přešly na okresní a zemská ústředí péče o mládež. K přerušení rozvoje péče o děti došlo okolo roku 1938. Působení okresní péče o mládež a zemských ústředí však pokračovala, i když jejich možnosti působení byly v době okupace značně omezené. K rozvoji ochrany dětí nepřispívaly ani tehdejší změny společenských podmínek. V 50. letech 20. století byla sociálně-právní ochrana dětí založena jen na vykonávání tzv. hromadného poručení a opatrovnictví. Pokud bylo potřeba umístění dítěte do péče nahrazující péči rodičů, bylo možné umisťovat děti výhradně do kolektivní péče. Z organizačního hlediska vykonávalo tyto aktivity Ministerstvo spravedlnosti. V roce 1969 na základě přijetí zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České

¹² ARNOLDOVÁ, Anna. *Vybrané kapitoly ze sociálního zabezpečení: 1. část*. Praha: Karolinum, 2004. 612 s. ISBN 978-80-246-1393-2, s. 341 – 342.

socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů¹³ bylo zřízeno Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, jehož působnost se k této oblasti vztahuje i v současné době. K velkým změnám došlo přijetím zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů¹⁴, který po několika novelizacích platí i v současné době. Přijetím tohoto právního předpisu rovněž došlo ke vzniku Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí.¹⁵

3.1.3 Sociální zabezpečení a jeho koordinace v rámci Evropy

Předchůdci pojmu „sociální zabezpečení“ byly z hlediska historie termíny jako „chudinská péče“ a „sociální péče“. Zpočátku vývoje sociálního zabezpečení a péče o chudinu docházelo svobodnými městy k regulaci žebrání nemajetných lidí, pro něž byl později organizován azyl. Následně byla péče o chudinu dána do rukou státu. Pro podporu nemajetných osob byly zakládány systémy, jež se postupem času měnily v současné systémy poskytující sociální pomoc. Součástí chudinské péče byla soustava opatření komunálního a státního charakteru, jejichž účelem byla pomoc chudým lidem. Zpočátku se jednalo o obce (později i stát), jež navázaly na charitu, a to z důvodu neustále se zvyšujícího počtu chudých lidí, což bylo zapříčiněno feudálními poměry. Sociální správa představovala soustavu administrativních činností poskytujících pomoc chudině. Sociální péče pak byla soustavnou péčí státu a obcí o sociálně slabší občany.¹⁶

Pojem sociálního zabezpečení pochází z 20. století. V současné době pro něj neexistuje žádná jednotná a obecně uznávaná definice. Pojem „zabezpečení“ vychází z největší pravděpodobnosti z ruského výrazu „obespečenije“. Tohoto pojmu je užíváno v zemích, kde stát zajišťuje sociální bezpečnost občanů v případě vzniku nejrůznějších sociálních událostí (kupříkladu v nemoci, v mateřství, ve výchově dětí, ve stáří, v invaliditě

¹³ Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1969 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1969-2>.

¹⁴ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1999 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>.

¹⁵ ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí o. p. s., 2007. 38 s. ISBN 978-80-86991-27-6, s. 6 – 8.

¹⁶ TRÖSTER, Petr a kolektiv. *Právo sociálního zabezpečení*. Praha: C. H. Beck, 2010. 320 s. ISBN 978-80-7400-473-5, s. 1 – 9.

či v případě ztráty živitele). Občané takovou pomoc považují za jistou formu společenské pomoci, jež je peněžně či naturálně podporuje v některých těžkých životních situacích, které jsou obecně takto společensky uznávány.¹⁷

S problematikou sociálního zabezpečení souvisí rovněž právo sociálního zabezpečení, které je poměrně samostatným odvětvím českého právního řádu. Relativní samostatnost znamená, že právo sociálního zabezpečení představuje nedílnou součást celého právního řádu a navazuje také na jiná odvětví práva. Z. Gregorová a M. Galvas definují právo sociálního zabezpečení z objektivního hlediska jako soubor právních norem upravujících chování subjektů ve společenských vztazích, které vznikají při poskytování hmotného zabezpečení nebo jiné pomoci fyzickým osobám, jež následkem nějaké sociální události, které jsou z hlediska práva akceptovány, takové plnění nebo pomoc potřebují. Sociálním zabezpečením se tedy rozumí soubor několika právních předpisů, které upravují hmotné zabezpečení a služby, jež jsou jako podpora ze strany státu poskytovány osobám, které nejsou následkem jisté sociální situace samostatně výdělečně činné. Právo sociálního zabezpečení je interně velice členité a strukturované. Toto je dáno množstvím sociálních událostí, při kterých jsou hmotné zabezpečení či příp. jiná pomoc poskytovány. Vzhledem ke složitosti této problematiky je nezbytné, aby právo sociálního zabezpečení bylo z důvodu přehlednosti rozčleněno do určitého systému. Kromě sociálního zdravotního, nemocenského, úrazového a důchodového pojištění a sociální pomoci je systémovou součástí také státní sociální podpora.¹⁸

Systemy sociálního zabezpečení na evropském kontinentu prošly značným rozvojem. V současnosti je lidem nacházejícím se v určitých sociálních situacích v rámci všech evropských států poskytována pomoc prostřednictvím nejrůznějších finančních a věcných dávek, jež vycházejí ze systémů sociálního zabezpečení. Nutno však podotknout, že v dílčích státech Evropy jsou tyto systémy odlišné, což vyplývá z jejich historického vývoje a tradic, které vycházejí z kultury a zvyků dané země. Vznik sociálního zabezpečení je jakousi reakcí na určitou sociální skutečnost v dílčích státech.

¹⁷ ČERNÁ, Jana, TRINNEROVÁ, Dagmar, VACÍK, Antonín. *Právo sociálního zabezpečení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 230 s. ISBN 978-80-7380-019-2, s. 13.

¹⁸ GREGOROVÁ, Zdeňka, GALVAS, Milan. *Sociální zabezpečení*. Brno: Masarykova univerzita, 2000. 280 s. ISBN 80-7239-176-3, s. 32, s. 37 – 39.

Za největší pokrok lze považovat přijetí idey o sociální odpovědnosti státu za zásahy v rámci vybraných sociálních událostí lidí. Problém však postupně nastával v okamžiku, kdy se lidé určitého státu začali stěhovat či cestovat do jiných zemí. Základní otázkou tak bylo, jakým způsobem nakládat s právy v jednotlivých systémech sociálního zabezpečení, k jejichž vzniku docházelo na územích mimo ně. Tato skutečnost výrazně přispěla k prvním úvahám dílčích evropských států o koordinaci jejich systémů sociálního zabezpečení.¹⁹

Vznik koordinace systémů sociálního zabezpečení v rámci evropských zemí lze datovat do 90. let 19. století. Tato problematika velice úzce souvisí s vytvořením prvních systémů sociálního zabezpečení, k nimž došlo v Rakousku a v Německu. Právě v tomto období již docházelo k uzavírání dohod mezi jednotlivými státy, jež upravovaly sociální oblast.²⁰ Postupem času se však evropské země začaly potýkat s problémy zapříčiněnými odlišností autonomních sociálních systémů. Z tohoto důvodu začaly usilovat o harmonizaci neboli adaptaci právních předpisů na národní úrovni nárokům ustanovení a vzájemné propojení systémů sociálního zabezpečení, a to právě již zmiňovanou koordinací.²¹ Vzhledem ke značným rozdílnostem evropských systémů sociálního zabezpečení bylo od úsilí o uvedenou harmonizaci upuštěno a docházelo k aplikaci koordinace těchto systémů, která umožňovala ponechání národních právních předpisů jednotlivých zemí Evropy beze změn. V rámci koordinace tak byla nahrazena jen pro migrující osoby nevýhodná národní pravidla.²²

Samotnou koordinaci systémů sociálního zabezpečení v rámci Evropy lze vymezit následujícím způsobem: *„Koordinační pravidla jsou pravidla mezinárodního práva sociálního zabezpečení určená k takovému vzájemnému provázání systémů sociálního zabezpečení (i ve vztahu k dalším mezinárodním předpisům), které by umožňovalo úpravu mezinárodních otázek s cílem ochránit postavení migrujících pracovníků, jejich rodinných*

¹⁹ KOLDINSKÁ, Kristina, PIKOROVÁ, Gabriela, ŠVEC, Ladislav, TOMEŠ, Igor. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. Praha: C. H. Beck, 2012. 219 s. ISBN 978-80-7400-439-1, s. 3 a 7.

²⁰ KOLDINSKÁ, Kristina, PIKOROVÁ, Gabriela, ŠVEC, Ladislav, TOMEŠ, Igor. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. Praha: C. H. Beck, 2012. 219 s. ISBN 978-80-7400-439-1, s. 8.

²¹ *Sociální zabezpečení osob migrujících v rámci Evropské unie*. Praha: MPSV, 2009. 279 s. ISBN 978-80-7421-009-9, s. 6.

²² ČERNÁ, Jana, VACÍK, Antonín. *Právo sociálního zabezpečení v rámci Evropské unie*. Plzeň: Aleš Čeněk s. r. o., 2005. 223 s. ISBN 80-86898-14-8, s. 23.

příslušníků a podobných skupin osob v sociálním zabezpečení. “²³ Koordinace představuje dynamický a trvalý proces odrážející prudký rozvoj systémů sociálního zabezpečení dílčích evropských zemí, a to s ohledem na neustále se měnící požadavky.²⁴

V souvislosti s koordinací systémů sociálního zabezpečení evropských zemí lze uvést základní zásady této koordinace, jejichž účelem je zajištění bezproblémového uplatnění koordinace v praxi. Základní zásady koordinace plynou z Nařízení č. 883/2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení.²⁵ Toto nařízení deklaruje migrujícím zaměstnancům v rámci států Evropské unie zajištění sociální ochrany stejným způsobem, jakoby pracoval ve své rodné zemi.²⁶ K základním zásadám koordinace systémů sociálního zabezpečení v rámci Evropy tedy patří:

- princip rovného zacházení:

Jedná se o zákaz veškeré diskriminace z důvodu státní příslušnosti vyplývající ze Smlouvy o založení Evropského společenství.²⁷ Tato zásada se vztahuje na formy přímé i nepřímé diskriminace z důvodu státní příslušnosti.²⁸

- princip aplikace právního řádu jediného státu:

Tato zásada je založena na nemožnosti sociálního pojištění osob ve více členských zemích Evropské unie současně (tzv. pozitivní kolize v případě neexistence tohoto principu) nebo v žádné z evropských států (tzv. negativní kolize z neexistence této zásady). Tento princip je vztažen k oblasti stanovování příslušnosti k právním předpisům. Cílem této zásady je zabránění právě uvedeným příznivým a nepříznivým rozporům právních řádů jednotlivých evropských zemí.²⁹ V této souvislosti je nutné podotknout,

²³ PENNING, Frans. *Úvod do evropského práva sociálního zabezpečení*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 2003. 179 s. ISBN 80-86552-55-1, s. 11.

²⁴ *Evropská sociální politika: Cesta vpřed pro unii. Bilá kniha*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1994. 56 s. ISBN 80-85864-06-1, s. 26.

²⁵ Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení. *Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky* [online] 2004 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/8190/883_2004.pdf.

²⁶ KOLDINSKÁ, Kristina, PIKOROVÁ, Gabriela, ŠVEC, Ladislav, TOMEŠ, Igor. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. Praha: C. H. Beck, 2012. 219 s. ISBN 978-80-7400-439-1, s. 50.

²⁷ Smlouva o založení Evropského společenství. *EUROSKOP.cz* [online] 2004 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/756-smlouva_o_es_nice.pdf, Část první, Článek 12.

²⁸ *Sociální zabezpečení osob migrujících v rámci Evropské unie*. Praha: MPSV, 2009. 279 s. ISBN 978-80-7421-009-9, s. 8.

²⁹ Tamtéž, s. 9.

že stanovování právních předpisů neboli kompetentnosti státu představuje zcela základní zásadu. Kupříkladu v praxi dochází k vyplácení stejných druhů dávek státní sociální podpory ze strany dvou institucí ve dvou odlišných zemích v podobě tzv. vyrovnávacího doplatku. Tento doplatek je vyplácen v rámci kolidujících právních předpisů, kdy primárně kompetentní země má nižší dávku státní sociální podpory či kratší dobu vyplacení, přičemž ze strany sekundárně kompetentní země dochází k vyplácení příslušného rozdílu oprávněné osobě.

- princip sčítání dob pojištění:

Tato zásada je založena na zachování práv a výhod získaných na území jiných členských zemí Evropské unie. Účelem tohoto principu je sčítání veškerých dob pojištění dle právních předpisů dílčích zemí s cílem získání a udržení nároku na dávky státní sociální podpory, vypočtení jejich výše a jejich poskytování.³⁰ Tento princip je důležitý zvláště pro výpočet důchodu, výpočet nároku na podporu v nezaměstnanosti či výpočet peněžité pomoci v mateřství. Tato zásada se dávek státní sociální podpory dotýká jen lehce, neboť ve většině případů není doba pojištění pro jejich přiznání rozhodující.

- princip zachování nabytých práv neboli princip exportu dávek:

Tato zásada spočívá v případě přestěhování migrujícího jedince s nárokem na dávky státní sociální podpory v zabezpečení exportu dávek do jiné členské země. Jedná se o velice významný princip garantující ochranu nabytých práv. Nevýhodou této zásady je její finanční náročnost.³¹ Tento princip tedy garantuje vyplácení dávek státní sociální podpory do všech států Evropské unie, v nichž oprávněné osoby pobývají, přičemž podmínkou pro vyplácení těchto dávek není ani vyžadování trvalého pobytu.

- princip stejného posuzování skutečností neboli princip asimilace faktů:

Tato zásada je založena na principu rovnosti nakládání (příp. zákazu) přímé a nepřímé diskriminace. To znamená, že všechny skutečnosti, příjmy a další podmínky

³⁰ Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení. *Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky* [online] 2004 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/8190/883_2004.pdf, bod 13 a 14.

³¹ KOLDINSKÁ, Kristina, PIKOROVÁ, Gabriela, ŠVEC, Ladislav, TOMEŠ, Igor. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. Praha: C. H. Beck, 2012. 219 s. ISBN 978-80-7400-439-1, s. 56.

důležité pro posuzování nároku migrantů vzniklých v jiných zemích, je nezbytné zohledňovat stejným způsobem, jakoby vznikly v určité zemi Evropské unie.³²

3.2 Financování dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče

Systém státní sociální podpory je plně financován ze státního rozpočtu (tj. státem). Organizace tohoto systému spadá do kompetencí státních orgánů, a to konkrétně úřadů práce, které o dávkách státní sociální podpory rozhodují. Na dávky státní sociální podpory není placeno pojistné. Jde o univerzální systém, prostřednictvím něhož je možná realizace sociálních převodů ze státního rozpočtu vybraným populačním skupinám.³³

3.2.1 Výdaje na dávky státní sociální podpory

Vývoj celkových výdajů na dávky státní sociální podpory od roku 2001 do roku 2014 je uveden v tabulce 1. Od roku 2001 do roku 2014 bylo na dávky státní sociální podpory vydáno ze státního rozpočtu celkem 503 091 mil. Kč. Nejvyšší celkové výdaje na dávky státní sociální podpory byly vydány v roce 2007 (jednalo se o částku 47 761 mil. Kč). Naopak nejnižší výdaje na tyto dávky byly vydány roku 2001, kdy bylo na dávkách státní sociální podpory vyplaceno 31 577 mil. Kč. Celkové výdaje na jednotlivé dávky státní sociální podpory od roku 2001 do roku 2014 jsou uvedeny v tabulce 2 dále. Nejvíce finančních prostředků se ze státního rozpočtu vydává na dávku státní sociální podpory ve formě rodičovského příspěvku. Za sledované období bylo na rodičovských příspěvcích vyplaceno celkem 271 465 mil Kč. Dále jsou častěji vypláceny přídatky na dítě, příspěvky na bydlení a sociální příplatky. Naopak nejméně jsou vypláceny dávky státní sociální podpory označené jako „ostatní“, kde jsou zařazeny příspěvky na teplo vyplácené do 30. června 2000, příspěvky na nájemné vyplácené do 31. prosince 2000, zaopatřovací příspěvky vyplácené do 31. prosince 2004 a příspěvky na péči o dítě v zařízení vyplácené od 1. října 2005 do 31. května 2006.

³² Tamtéž, s. 57 – 58.

³³ NOSKOVÁ, Veronika. Sociální zabezpečení. *Střední odborné učiliště a Střední odborná škola, SČMSD, Lomnice u Tišnova* [online] 2012 [cit. 2016-07-15] Dostupné z: http://zameklomnice.cz/pdf/implementace/docs/3_rocnik/SOS/SZ/SZA3.pdf.

Tabulka 1: Celkové výdaje na dávky státní sociální podpory v letech 2001 – 14 ³⁴

Dávky státní sociální podpory	Rok													
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Celkem [mil. Kč]	31 577	33 306	31 771	32 241	32 487	33 456	47 761	41 039	40 160	39 786	34 941	34 220	35 228	35 118

Zdroj: Český statistický úřad, zpracování: vlastní práce 2016.

Tabulka 2: Celkové výdaje na jednotlivé dávky státní sociální podpory v letech 2001 – 14 ³⁵

Druh dávky státní sociální podpory	Přídavek na dítě	Sociální příplatek	Příspěvek na bydlení	Příspěvek na dopravu	Rodičovský příspěvek	Porodné	Pohřebné	Ostatní
Celkem [mil. Kč]	111 121	47 267	51 461	4 590	271 465	13 147	3 847	195

Zdroj: Český statistický úřad, zpracování: vlastní práce 2016.

³⁴ Vlastní zpracování dle Vybrané údaje o sociálním zabezpečení – 2014. Kapitola 3. Dávky státní sociální podpory a pěstounské péče: 3-1. Výdaje na dávky státní sociální podpory a pěstounské péče (2001 – 2014). *Český statistický úřad* [online] 2014 [cit. 2016-07-15] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vybrane-udaje-o-socialnim-zabezpeceni-2014>.

³⁵ Vlastní zpracování dle Vybrané údaje o sociálním zabezpečení – 2014. Kapitola 3. Dávky státní sociální podpory a pěstounské péče: 3-1. Výdaje na dávky státní sociální podpory a pěstounské péče (2001 – 2014). *Český statistický úřad* [online] 2014 [cit. 2016-07-15] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vybrane-udaje-o-socialnim-zabezpeceni-2014>.

Výdaje na jednotlivé dávky státní sociální podpory od roku 2001 do roku 2014 jsou uvedeny v tabulce 3.

Tabulka 3: Výdaje na jednotlivé dávky státní sociální podpory v letech 2001 – 14³⁶

Druh dávky státní sociální podpory [mil Kč]	Rok													
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Přídavek na dítě	12 799	13 353	12 519	11 790	11 195	11 033	10 236	6 232	4 736	3 862	3 498	3 332	3 329	3 207
Sociální příplatek	6 041	6 271	5 822	5 262	4 779	4 418	4 607	3 174	2 962	3 100	786	48	-2	-1
Příspěvek na bydlení	2 699	3 028	2 835	2 548	2 459	2 287	1 565	1 619	2 280	3 521	4 641	5 732	7 403	8 844
Příspěvek na dopravu	1 173	1 298	1 267	856	-3	-1	-	-	-	-	-	-	-	-
Rodičovský příspěvek	7 701	8 022	7 964	10 425	12 627	13 526	28 690	28 294	28 586	27 722	25 709	24 950	24 336	22 913
Porodné	616	791	807	832	895	1 591	2 097	1 647	1 579	1 565	292	144	148	143
Pohřebné	528	529	549	525	533	513	509	71	17	16	15	15	14	13
Ostatní	20	14	8	3	2	89	57	2	-	-	-	-	-	-

Zdroj: Český statistický úřad, zpracování: vlastní práce 2016

³⁶ Vlastní zpracování dle Vybrané údaje o sociálním zabezpečení – 2014. Kapitola 3. Dávky státní sociální podpory a péče o děti: 3-1. Výdaje na dávky státní sociální podpory a péče o děti (2001 – 2014). Český statistický úřad [online] 2014 [cit. 2016-07-15] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vybrane-udaje-o-socialnim-zabezpeni-2014>.

3.2.2 Výdaje na dávky pěstounské péče

Vývoj celkových výdajů na dávky pěstounské péče od roku 2001 do roku 2014 je uveden v tabulce 4. Od roku 2001 do roku 2014 bylo na dávky pěstounské péče vydáno celkem 12 933 mil. Kč. Vývoj celkových výdajů na tyto dávky má rostoucí trend.

Tabulka 4: Celkové výdaje na dávky pěstounské péče v letech 2001 – 14 ³⁷

Dávky pěstounské péče	Rok													
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Celkem [mil. Kč]	366	395	407	427	467	585	771	844	922	1 005	1 073	1 236	2 052	2 383

Zdroj: Český statistický úřad, zpracování: vlastní práce 2016.

³⁷ Vlastní zpracování dle Vybrané údaje o sociálním zabezpečení – 2014. Kapitola 3. Dávky státní sociální podpory a pěstounské péče: 3-1. Výdaje na dávky státní sociální podpory a pěstounské péče (2001 – 2014). *Český statistický úřad* [online] 2014 [cit. 2016-07-15] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vybrane-udaje-o-socialnim-zabezpeceni-2014>.

Celkové výdaje na jednotlivé dávky pěstounské péče od roku 2001 do roku 2014 jsou uvedeny v tabulce 5. Nejvíce finančních prostředků je vydáváno na dávku pěstounské ve formě příspěvku na úhradu potřeb dítěte (6 617 mil. Kč) a odměny pěstouna (6 031 mil. Kč). Naopak nejméně jsou vypláceny příspěvky při ukončení pěstounské péče (29 mil. Kč).

Tabulka 5: **Celkové výdaje na jednotlivé dávky pěstounské péče v letech 2001–14** ³⁸

Druh dávky pěstounské péče	Příspěvek na úhradu potřeb dítěte	Odměna pěstouna	Příspěvek při převzetí dítěte	Příspěvek na zakoupení motorového vozidla	Příspěvek při ukončení pěstounské péče
Celkem [mil. Kč]	6 617	6 031	171	82	29

Zdroj: Český statistický úřad, zpracování: vlastní práce 2016.

³⁸ Vlastní zpracování dle Vybrané údaje o sociálním zabezpečení – 2014. Kapitola 3. Dávky státní sociální podpory a pěstounské péče: 3-1. Výdaje na dávky státní sociální podpory a pěstounské péče (2001 – 2014). Český statistický úřad [online] 2014 [cit. 2016-07-15] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vybrane-udaje-o-socialnim-zabezpeni-2014>.

Výdaje na jednotlivé dávky pěstounské péče od roku 2001 do roku 2014 jsou uvedeny v tabulce 6. Vývoj výdajů na jednotlivé dávky, kromě příspěvku na zakoupení motorového vozidla, má opět rostoucí trend.

Tabulka 6: Výdaje na jednotlivé dávky pěstounské péče v letech 2001 – 14 ³⁹

Druh dávky pěstounské péče [mil Kč]	Rok													
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Příspěvek na úhradu potřeb dítěte	271	294	305	320	343	369	402	433	472	516	550	634	799	909
Odměna pěstouna	85	91	92	96	112	203	353	393	433	471	504	583	1 191	1 424
Příspěvek při převzetí dítěte	7	6	7	8	9	10	10	14	15	14	14	15	20	22
Příspěvek na zakoupení motorového vozidla	2	3	2	3	3	4	5	4	3	4	4	4	29	12
Příspěvek při ukončení pěstounské péče	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	16

Zdroj: Český statistický úřad, zpracování: vlastní práce 2016.

³⁹ Vlastní zpracování dle Vybrané údaje o sociálním zabezpečení – 2014. Kapitola 3. Dávky státní sociální podpory a pěstounské péče: 3-1. Výdaje na dávky státní sociální podpory a pěstounské péče (2001 – 2014). Český statistický úřad [online] 2014 [cit. 2016-07-15] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vybrane-udaje-o-socialnim-zabezpeceni-2014>.

3.3 Působnost – poskytovatelé dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče

Dávky, které jsou poskytovány v rámci státní sociální podpory, jsou nedílnou součástí státního sociálního systému. V oblasti sociálního zabezpečení tedy sehrává velice důležitou úlohu stát. Ten ze státního rozpočtu hradí náklady na poskytování dávek státní sociální podpory, finančně zabezpečuje také náklady, které souvisí s řízeními o těchto dávkách, a v neposlední řadě vykonává samotný systém státní sociální podpory prostřednictvím svých orgánů. P. Tröster a kolektiv v této souvislosti uvádí, že stát „*vykonává veřejnou správu podle zákona o státní sociální podpoře a činí tak nejen svými správními úřady, kterými jsou úřady práce včetně Úřadu práce hlavního města Prahy a Ministerstva práce a sociálních věcí, ale v přenesené působnosti i orgány územních samosprávných celků, kterými jsou krajské úřady a Magistrát hlavního města Prahy*“.⁴⁰

Z uvedeného tedy plyne, že orgány státní sociální podpory jsou úřady práce, Úřad práce hlavního města Prahy, krajské úřady a Magistrát hlavního města Prahy. Výkon působnosti orgánů hlavního města Prahy a krajských úřadů představuje výkon přenesené působnosti. Státní správa je uskutečňována prostřednictvím úřadů práce ve správních obvodech určených zvláštním právním předpisem, jež se shodují s územními obvody dřívějších okresů. Na území hlavního města České republiky (tedy Prahy) je výkon státní správy v kompetenci Úřadu práce hlavního města Prahy. Krajské úřady pak uskutečňují výkon přenesené působnosti v rámci správních obvodů úřadů práce spadajících do jejich správního obvodu. Státní správa je pak vykonávána rovněž Ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky.⁴¹ V rámci prvního stupně je státní sociální podpora vykonávána úřady práce a Úřadem práce hlavního města Prahy. Ve druhém stupni se jedná o krajské úřady a Magistrát hlavního města Prahy, které působí jako odvolací orgány. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky zastává úlohu tvůrce informačních systémů státní sociální podpory, stará se o jejich řízení, shromažďuje a ukládá do nich

⁴⁰ TRÖSTER, Petr a kolektiv. *Právo sociálního zabezpečení*. Praha: C. H. Beck, 2010. 320 s. ISBN 978-80-7400-473-5, s. 343.

⁴¹ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1995 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117/zneni-20160919>, Část první, § 2a, odst. 1 a 2.

nezbytné informace a plní úkoly vyplývající z práva Evropských společenství. Významná je však také úloha okresních správ sociálního zabezpečení, jejichž úkolem je posuzování zdravotního stavu osob, které žádají o dávky státní sociální podpory, a rozhodování o tom, zda se jedná o osoby dlouhodobě těžce zdravotně postižené, dlouhodobě zdravotně postižení či „pouze“ dlouhodobě nemocné.

3.4 Právní úprava státní sociální podpory a dávek pěstounské péče

Problematika státní sociální podpory a pěstounské péče má v podmínkách České republiky významnou legislativní oporu. Právní úprava státní sociální podpory a pěstounské péče v českém právním řádu vychází primárně ze zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky, ve znění pozdějších předpisů⁴², a dále ze zákona č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů⁴³ - v této souvislosti je podstatné zmínit ustanovení Hlavy čtvrté, Článku 30, odst. 2 („každý, kdo je v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek“) a Článku 32, odst. 5 („rodiče, které pečují o děti, mají právo na pomoc státu“) tohoto právního předpisu. Z dalších právních předpisů souvisejících s problematikou státní sociální podpory a pěstounské péče lze uvést zejména:

- zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů,⁴⁴
- zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů,⁴⁵
- zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů,⁴⁶

⁴² Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1993 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>.

⁴³ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů. *BusinessCenter.cz* [online] 1993 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/listina-zakladnich-prav-a-svobod/>.

⁴⁴ Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 2006 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-110>.

⁴⁵ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 2006 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>.

⁴⁶ Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 2006 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-111>.

- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů,⁴⁷
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů,⁴⁸
- zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů,⁴⁹
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.⁵⁰

Stěžejním právním předpisem upravujícím problematiku státní sociální podpory je již zmiňovaný zákon o státní sociální podpoře⁵¹, který je prováděn celou řadou sdělení Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky a nařízení vlády.⁵²

Oblast pěstounské péče je upravena již uvedeným zákonem o sociálně-právní ochraně dětí⁵³, jehož prováděcím předpisem je vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.⁵⁴

3.5 Vymezení základních pojmů

V souladu s tématem tohoto podkladového textu, kterým je „Problematika dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče z pohledu zaměstnanců poskytovatele“,

⁴⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 2012 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>.

⁴⁸ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1963 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1963-99>.

⁴⁹ Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 2013 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-292>.

⁵⁰ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 2004 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-500>.

⁵¹ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1995 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117/zneni-20160919>.

⁵² Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů: Všechny souvislosti předpisu. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1995 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117/souvislosti>.

⁵³ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1999 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>.

⁵⁴ Vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 2012 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-473>.

je nezbytné vymezit a definovat základní terminologické pojmy, jež se k němu přímo vztahují. Vymezení základních pojmů s ohledem na téma těchto podkladů je rozděleno do dvou oblastí, a to do oblasti státní sociální podpory (viz podkapitola 3.5.1) a do oblasti sociálně-právní ochrany dětí (viz podkapitola 3.5.2).

3.5.1 Oblast státní sociální podpory

Z oblasti státní sociální podpory lze definovat základní pojmy jako je „oprávněná osoba“, „okruh oprávněných osob“, „společně posuzované osoby“, „příjem rozhodný“, „rozhodné období“ a „nezaopatřené dítě“.

• Oprávněná osoba a okruh oprávněných osob

Oprávněnou osobou, která má při splnění stanovených podmínek nárok na dávky státní sociální podpory, je pouze fyzická osoba, která má na území našeho státu hlášen trvalý pobyt – může se jednat jak o státního občana České republiky, tak cizince (s trvalým pobytem).⁵⁵ Dávky státní sociální podpory náleží rovněž osobám posuzovaným s oprávněnou osobou, přičemž pro ně platí stejné podmínky.

Dávky státní sociální podpory náleží také oprávněné osobě a osobám společně s ní posuzovaným bez trvalého pobytu na území našeho státu, pokud jsou:

- cizinci hlášenými na území našeho státu ode dne, jímž uplynulo 365 dnů ode dne hlášení,
- cizinci narozenými na území našeho státu a hlášenými k pobytu do 1 roku věku,
- nezletilými cizinci svěřenými na území našeho státu do péče nahrazující péči rodičů či do ústavní péče,
- cizinci, již jsou držiteli povolení k trvalému pobytu s přiznaným právním postavením dlouhodobě pobývajícího rezidenta v Evropském

⁵⁵ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1995 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117/zneni-20160919>, Část první, § 3, odst. 1, písm. a) – b).

společenství na území jiného členského státu Evropské unie, přičemž jim bylo vydáno povolení k dlouhodobému pobytu na území našeho státu,

- rodinnými příslušníky cizince, jimž bylo vydáno povolení k dlouhodobému pobytu na území našeho státu,
- cizinci, jimž bylo vydáno povolení k dlouhodobému pobytu na území našeho státu za účelem vědeckého výzkumu (včetně jejich rodinných příslušníků),
- cizinci s udělenou doplňkovou ochranou,
- cizinci, jimž bylo vydáno povolení k dlouhodobému pobytu na území našeho státu za účelem výkonu zaměstnání vyžadujícího vysokou kvalifikaci (včetně jejich rodinných příslušníků),
- cizinci, jimž byla vydána zaměstnanecká karta (včetně jejich rodinných příslušníků),
- cizinci, kteří jsou nebo byli nejméně po dobu 6 měsíců zaměstnání na území našeho státu a jsou v evidenci uchazečů o zaměstnání, přičemž mají povolení k dlouhodobému pobytu v České republice (včetně jejich rodinných příslušníků),
- osobami s nárokem vyplývajícím z přímo použitelných předpisů Evropské unie či osobami zaměstnanými, samostatně výdělečně činnými, osobami ponechávajícími si toto postavení a jejich rodinnými příslušníky, kteří mají právo na rovné zacházení dle evropských předpisů.⁵⁶

Výše uvedenou podmínku trvalého bydliště může prominout jen Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky.⁵⁷

⁵⁶ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1995 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117/zneni-20160919>, Část první, § 3, odst. 2, písm. a) – l).

⁵⁷ Tamtéž, Část první, § 3, odst. 4.

- **Společně posuzované osoby**

Společně posuzovanými osobami se dle zákona o státní sociální podpoře rozumí:

- nezaopatřené děti,
- nezaopatřené děti a rodiče těchto dětí, rodiče jsou i osoby, kterým byly nezaopatřené děti svěřeny do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, manžel, partner rodiče či uvedené osoby, vdovec nebo vdova po rodiči nebo uvedené osobě a druh (družka) rodiče nebo uvedené osoby,
- manželé, partneři či druh a družka (vyjma uvedených výše),
- nezaopatřené děti, jejich rodiče, pokud jsou nezaopatřenými dětmi a jsou osamělí, a rodiče těchto rodičů, pokud s oprávněnou osobou spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby.⁵⁸

- **Příjem rozhodný**

Příjem rozhodný pro přiznání dávky státní sociální podpory (konkrétně dávek státní sociální podpory závislých na výši příjmu – přídatku na dítě, příspěvku na bydlení a porodné) je určen jako průměr příjmů rodiny za měsíc připadající na rozhodné období, který je součtem dílčích měsíčních průměrů příjmů oprávněné osoby a osob společně posuzovaných.⁵⁹ Do příjmu rozhodného se započítávají:

- příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob dle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů⁶⁰ (dále jen zákon o daních z příjmů):
 - příjmy ze závislé činnosti,
 - příjmy ze samostatné činnosti,

⁵⁸ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1995 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117/zneni-20160919>, Část druhá, § 7, odst. 2, písm. a) – d).

⁵⁹ Tamtéž, Část druhá, § 4.

⁶⁰ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. *BusinessCenter.cz* [online] 1992 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/dprij/>.

- příjmy z nájmu,
- ostatní příjmy,
- příjmy, které jsou dle zákona o daních z příjmů osvobozeny od daně z příjmů – jejich výčet je uveden v Části druhé, § 5, odst. 1, písm. b), bodu 1 – 10 tohoto právního předpisu,
- dávky nemocenského pojištění a důchodového pojištění,
- podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci,
- rodičovský příspěvek pro nárok na přídavek na dítě a příspěvek na bydlení,
- přídavek na dítě pro nárok na příspěvek na bydlení,
- mzdové nároky dle zákona č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů⁶¹ (dále jen zákon o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele),
- příjmy ze zahraničí.⁶²

• Rozhodné období

Příjem rozhodný je zjišťován za tzv. rozhodné období. V případě přídavku na dítě je rozhodným obdobím kalendářní rok předcházející kalendářnímu roku, do něhož patří začátek období od 1. října do 30. září následujícího kalendářního roku, ve kterém před začátkem tohoto období je nutno prokázat příjem rozhodný.⁶³ Toto období však není obecně považováno za příhodné, neboť v praxi dochází k případům, kdy rodiny dávku státní sociální podpory potřebují, a nemají na ni nárok, protože v rozhodném období, v němž dochází ke zjišťování příjmů, mají vyšší příjem, než je nezbytný k určení nároku na příslušnou dávku, čímž nedochází ke vzniku nároku na ni. Naopak existují i případy,

⁶¹ Zákon č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 2000 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-118>.

⁶² Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1995 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117/zneni-20160919>, Část druhá, § 5, odst. 1, písm. a) – i).

⁶³ Tamtéž, Část druhá, § 6, písm. a).

kdy je tomu zcela opačně – to znamená, že rodinám, které dávku státní sociální podpory nepotřebují, na ni vznikne za rozhodné období nárok.

V případech příspěvku na bydlení je rozhodným obdobím období kalendářního čtvrtletí předcházejícího kalendářnímu čtvrtletí, na něž je nárok na vyplacení této dávky státní sociální podpory prokazován či uplatňován.⁶⁴ Pokud se jedná o porodné, tak je rozhodným obdobím kalendářní čtvrtletí předcházející kalendářnímu čtvrtletí, v němž se dítě narodilo.⁶⁵ Rozhodná období u dávek státní sociální podpory v podobě příspěvku na bydlení a porodného lze považovat za vhodné, a to z důvodu, že jejich nárok je posuzován na základě aktuálního období.

- **Nezaopatřené dítě**

Nezaopatřeným dítětem je dle zákona o státní sociální pomoci „*dítě do skončení povinné školní docházky, a poté, nejdéle však do 26. roku věku, jestliže*

- *se soustavně připravuje na budoucí povolání,*
- *se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz,*
- *z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost“⁶⁶, přičemž posuzování zdravotního stavu upravuje zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů⁶⁷ (dále jen zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení).*

V souvislosti se soustavnou přípravou na budoucí povolání lze uvést následující: soustavnou přípravou na budoucí povolání na středních školách se rozumí denní studium na středních školách na území našeho státu zapsaných ve školském rejstříku (zejména

⁶⁴ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální pomoci, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1995 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117/zneni-20160919>, Část druhá, § 6, písm. b), bod 1.

⁶⁵ Tamtéž, Část druhá, § 6, písm. b), bod 2.

⁶⁶ Tamtéž, Část druhá, § 11, odst. 1, písm. a) – c).

⁶⁷ Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1991 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-582>.

na gymnáziích, středních odborných školách a učilištích, konzervatořích a vyšších odborných školách). Pokud se však mimo denní formu studia na střední škole jedná o distanční, večerní nebo kombinované studium je nezaopatřeným dítětem jen dítě, jenž není samostatně výdělečně činné. Soustavná příprava na budoucí povolání na vysokých školách představuje studium v bakalářském, magisterském a doktorském studijním programu. U studia na vysokých školách není forma studia podstatná.⁶⁸ Po ukončení povinné školní docházky se za nezaopatřené dítě do 18. let věku pokládá dítě vedené v evidenci krajské pobočky Úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání bez nároku na podporu v nezaměstnanosti či podporu při rekvalifikaci.⁶⁹ Nezaopatřeným dítětem není dítě pobírající invalidní důchod z důchodového pojištění z důvodu invalidity třetího stupně.⁷⁰

3.5.2 Oblast sociálně-právní ochrany dětí

Z oblasti sociálně-právní ochrany dětí jsou definovány pojmy „pěstounská péče“ a „pěstoun“.

- **Pěstounská péče**

Pěstounská péče je státem zaručená forma náhradní rodinné péče zabezpečující dostačující hmotné zajištění dítěte a náležitou odměnu těm, jež se dítěte ujali. Za jedinou hmotně právní podmínku je zájem samotného dítěte. Osoba pěstouna poskytuje garanci náležité výchovy dítěte. Dítě je možné svěřit buď fyzické osobě, nebo do společné péče manželů. Lze rozlišit individuální (k ní dochází v obvyklém domácím prostředí), a skupinovou pěstounskou péči, ke které dochází v tzv. zařízeních k tomuto účelu sloužících či v tzv. SOS vesničkách. Ke vzniku pěstounské péče dochází na základě rozhodnutí soudu. Její zánik je dán zletilostí dítěte.⁷¹

⁶⁸ BŘESKÁ, Naděžda, BURDOVÁ, Eva, KEPKOVÁ, Michaela, VRÁNOVÁ, Lucie. *Státní sociální podpora s komentářem a příklady*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2012. 224 s. ISBN 978-80-7263-739-3, s. 66.

⁶⁹ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1995 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117/zneni-20160919>, Část druhá, § 11, odst. 2.

⁷⁰ Tamtéž, Část druhá, § 11, odst. 3.

⁷¹ MLČOCH, Zbyněk. *Definice, rozdíl - osvojení, adopce, pěstounská péče, opatrovnictví, poručnictví* [online] 2010 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zbynekmlcoch.cz/informace/texty/ruzne/definice-rozdil-osvojeni-adopce-pestounska-pece-opatrovnictvi-porucnictvi>.

- **Pěstoun**

Pěstoun je osobou pečující o dítě a vychovávající jej v případech, kdy takto nemohla učinit jeho vlastní rodina, a to z nejrůznějších dlouhodobých důvodů.⁷²

3.6 Dávky státní sociální podpory a dávky pěstounské péče

Dle zákona o státní sociální podpoře patří k dávkám státní sociální podpory následující dávky:

- „*dávky poskytované v závislosti na výši příjmu:*
 - *přídavek na dítě,*
 - *příspěvek na bydlení,*
 - *porodné,*
- *ostatní dávky:*
 - *rodičovský příspěvek,*
 - *pohřebné“.*⁷³

Dle zákona o sociálně-právní ochraně dětí jsou dávkami pěstounské péče následující dávky:

- „*příspěvek na úhradu potřeb dítěte,*
- *odměna pěstouna,*
- *příspěvek při převzetí dítěte,*
- *příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla,*
- *příspěvek při ukončení pěstounské péče“.*⁷⁴

⁷² Kdo je to poručník, opatrovník, pěstoun, osvojitel. *Bezplatná právní poradna* [online] 2010 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.bezplatnapravni poradna.cz/online-zdarma/rodinne-pravo/stridava-pecce-adopce-osvojeni/963-kdo-je-to-porucnik-opatrovnik-pestoun-osvojitel.html>.

⁷³ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1995 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117/zneni-20160919>, Část první, § 2, písm. a) – b).

3.6.1 Dávky státní sociální podpory

Jednotlivé dávky státní sociální podpory poskytované dle zákona o státní sociální podpoře jsou stručně charakterizovány v následujícím textu:

- **Přídavek na dítě**

Tento přídavek je určen nezaopatřeným dětem. Podmínkou pro jeho získání je výše rozhodného příjmu rodiny – ten nesmí přesáhnout součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,40.⁷⁵ Výše tohoto přídavku činí na nezaopatřené dítě do 6 let věku 500 Kč, od 6 do 15 let věku 610 Kč a od 15 do 26 let věku 700 Kč.⁷⁶

- **Příspěvek na bydlení**

Na tento příspěvek mají nárok vlastníci či nájemci bytu s trvalým pobytem v daném bytu, a to v případech, kdy náklady na bydlení (upravené v Části třetí, Hlavě III, § 25 a § 26 zákona o státní sociální podpoře) převyšují částku součinu rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30 (na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35), a součin rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30 (na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35), není vyšší než částka normativních nákladů na bydlení.⁷⁷ Od tohoto se odvíjí rovněž výše příspěvku na bydlení.⁷⁸

- **Porodné**

Na tuto dávku státní sociální podpory mají nárok ženy, které porodily své první či druhé živé dítě. Podmínkou k získání porodného je výše rozhodného příjmu v rodině nepřevyšující součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,70.⁷⁹ Výše této dávky

⁷⁴ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1999 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>, Hlava II, § 47e, písm. a) – e).

⁷⁵ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1995 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117/zneni-20160919>, Část třetí, Hlava I, § 17.

⁷⁶ Tamtéž, Část třetí, Hlava I, § 18, písm. a) – c).

⁷⁷ Tamtéž, Část třetí, Hlava III, § 24, odst. 1, písm. a) – b).

⁷⁸ Tamtéž, Část třetí, Hlava III, § 27 a § 28.

⁷⁹ Tamtéž, Část třetí, Hlava VIII, § 44, odst. 1.

státní sociální podpory činí 13 000 Kč na první dítě a 10 000 Kč na druhé dítě.⁸⁰ Jedná se o jednorázově vyplácenou dávku státní sociální podpory.⁸¹

- **Rodičovský příspěvek**

Nárok na rodičovský příspěvek má rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o nejmladší dítě v rodině, a to nejdéle do 4 let jeho věku a nejdéle do doby, kdy byla na rodičovském příspěvku vyplacena celková částka 220 000 Kč.⁸²

- **Pohřebné**

Tato dávka státní sociální podpory náleží osobám vypravujícím pohřeb dítěti, jenž bylo ke dni úmrtí nezaopatřeným dítětem, či osobám, jenž byly ke dni úmrtí rodičem nezaopatřeného dítěte.⁸³ Výše této dávky státní sociální podpory činí 5 000 Kč.⁸⁴ Stejně jako v případě porodného se také v případě pohřebného jedná o jednorázově vyplácenou dávku státní sociální podpory.⁸⁵

3.6.2 Dávky pěstounské péče

Díličí dávky pěstounské péče poskytované dle zákona o sociálně-právní ochraně dětí jsou stručně charakterizovány v následujícím textu:

- **Příspěvek na úhradu potřeb dítěte**

Na příspěvek na úhradu potřeb dítěte mají nárok nezletilé nezaopatřené děti, které byly svěřeny do pěstounské péče. Tento příspěvek je vyplácen osobě pečující o tyto děti.⁸⁶ Výše tohoto příspěvku za měsíc činí 4 500 Kč pro dítě ve věku do 6 let,

⁸⁰ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1995 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117/zneni-20160919>, Část třetí, Hlava VIII, § 46, odst. 1.

⁸¹ Tamtéž, Část třetí, Hlava VIII, § 46, odst. 2.

⁸² Tamtéž, Část třetí, Hlava V, § 30, odst. 1.

⁸³ Tamtéž, Část třetí, Hlava IX, § 47, odst. 1.

⁸⁴ Tamtéž, Část třetí, Hlava IX, § 48, odst. 1.

⁸⁵ Tamtéž, Část třetí, Hlava IX, § 48, odst. 2.

⁸⁶ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1999 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>, Hlava II, § 47f, odst. 1.

5 550 Kč pro dítě ve věku od 6 do 12 let, 6 350 Kč pro dítě ve věku od 12 do 18 let, 6 600 Kč pro dítě ve věku od 18 do 26 let.⁸⁷

- **Odměna pěstouna**

Nárok na tuto odměnu mají osoby pečující a osoby v evidenci, a to i když nezaopatřené dítě jim svěřené do péče nemá po dosažení zletilosti nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte z důvodu požívání důchodu z důchodového pojištění, jehož výše se rovná či převyšuje výši tohoto příspěvku.⁸⁸ Výše odměny pěstouna za měsíc činí 8 000 Kč v případě péče o 1 dítě, 12 000 Kč v případě péče o 2 děti, 20 000 Kč v případě péče o 3 děti, v případě péče o 1 dítě závislé na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), ve stupni III (těžká závislost) či ve stupni IV (úplná závislost), a v případě osoby v evidenci, 24 000 Kč v případě péče o 1 dítě závislé na pomoci jiné fyzické osoby (viz středně těžká, těžká a úplná závislost) svěřené do péče na přechodnou dobu. Odměna pěstouna náleží pečující osobě nebo osobě v evidenci, která je rodičem či prarodičem otce nebo matky svěřeného dítěte, pouze v případech hodných zvláštního zřetele, ke kterému se vyjadřuje příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností.⁸⁹

- **Příspěvek při převzetí dítěte**

Nárok na tento příspěvek mají pečující osoby, a to při převzetí dítěte do pěstounské péče.⁹⁰ Výše tohoto příspěvku činí 8 000 Kč v případě převzetí dítěte do péče do 6 let věku, 9 000 Kč v případě převzetí dítěte do péče od 6 let do 12 let věku, 10 000 Kč v případě převzetí dítěte do péče od 12 do 18 let věku.⁹¹ Tento příspěvek je vyplácen jednorázově.⁹²

- **Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla**

Na tento příspěvek mají nárok osoby, které v rámci pěstounské péče pečují nejméně o 3 děti či mají nárok na odměnu pěstouna z důvodu péče o 3 děti (včetně zletilých nezaopatřených dětí), jež zakládají osobě pečující nárok na odměnu pěstouna, pokud

⁸⁷ Tamtéž, Hlava II, § 47f, odst. 3, písm. a) – d).

⁸⁸ Tamtéž, Hlava II, § 47i, odst. 1.

⁸⁹ Tamtéž, Hlava II, § 47j, odst. 1, písm. a) – d).

⁹⁰ Tamtéž, Hlava II, § 47l, odst. 1.

⁹¹ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1999 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>, Hlava II, § 47l, odst. 2, písm. a) – c).

⁹² Tamtéž, Hlava II, § 47l, odst. 3.

zakoupily osobní motorové vozidlo či zajistily nezbytnou celkovou opravu motorového vozidla, přičemž vozidlo nepoužívají pro výdělečnou činnost.⁹³ Výše tohoto příspěvku je 70 % pořizovací ceny motorového vozidla či prokázaných výdajů na jeho opravy, nanejvýš však 100 000 Kč. Součet těchto příspěvků poskytnutých osobě pečující v období posledních 10 kalendářních let před podáním žádosti nesmí být vyšší než 200 000 Kč.⁹⁴

- **Příspěvek při ukončení pěstounské péče**

Tento příspěvek náleží fyzickým osobám, které byly ke dni dosažení zletilosti (tj. ke dni zániku nároku na příspěvek na úhradu potřeb dítěte) v pěstounské péči.⁹⁵ Výše jednorázového příspěvku je 25 000 Kč.⁹⁶ Nárok na tento příspěvek náleží pouze jednou.⁹⁷

⁹³ Tamtéž, Hlava II, § 47m, odst. 1.

⁹⁴ Tamtéž, Hlava II, § 47m, odst. 2.

⁹⁵ Tamtéž, Hlava II, § 47h, odst. 1.

⁹⁶ Tamtéž, Hlava II, § 47h, odst. 2.

⁹⁷ Tamtéž, Hlava II, § 47h, odst. 3.

4 Praktická část

Praktická část tohoto podkladového textu se orientuje na výzkumný problém, který je definován jako zneužívání dávek státní sociální podpory a dávek péstounské péče zapříčiněné nedokonalostí zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Výzkum je založen na využití kvantitativní metody prostřednictvím techniky standardizovaného dotazníku a výzkumného komplementu, kazuistiky – práce na případové úrovni.

4.1 Cíl výzkumu

Cíl výzkumu koresponduje s hlavním cílem tohoto podkladového textu. Cílem je tedy zjistit a poukázat na případné nedostatky současného vyplácení dávek státní sociální podpory a dávek péstounské péče z pohledu probandů - zaměstnanců oddělení státní sociální podpory a dávek péstounské péče a následně navrhnout možná opatření.

Dílčí cíle:

- Pomocí dotazníkového šetření mezi zaměstnanci Úřadu práce ČR zhodnotit stávající stav systému vyplácení dávek státní sociální podpory a dávek péstounské péče.
- Výzkumný doplněk, práce na případové úrovni, si klade za cíl ilustrovat poznatky, které budou získány dotazníkovým šetřením mezi zaměstnanci úřadu práce.
- Navrhnout vlastní řešení a možnou úpravu legislativy.

4.2 Výzkumné hypotézy

Hypotéza je jistým vyjádřením výzkumného předpokladu nebo očekávání. Je to předpoklad výzkumníka o závislosti jevů, který se bude dále prověřovat výzkumem. Hypotéza je tedy spíše názorem, který se bude ještě profilovat a stojí na začátku zkoumání.

Pro tento kvantitativní výzkum byly stanoveny dvě výzkumné hypotézy. První výzkumná hypotéza (H1) byla stanovena na základě dříve provedeného výzkumu H. Wagnerové⁹⁸, která se v rámci svého kvantitativního výzkumu orientovala na zjištění v oblasti výplaty přídaveků na dítě. Dotazníkovým šetřením zjistila, že téměř polovina respondentů se shoduje na faktu, že příravek na dítě by měl být vyplácen plošně, a to bez ohledu výši příjmů. Tento názor koresponduje s praxí např. v sousedním Německu, kde výše činí 184 euro a je určena všem bez rozdílu.⁹⁹

Na základě zjištění H. Wagnerové byla stanovena **výzkumná hypotéza H1: Více než 50 % respondentů se domnívá, že dávka příravek na dítě by měla být vyplácela plošně, bez ohledu na výši příjmů společně posuzovaných osob.**

Druhá výzkumná hypotéza (H2) byla stanovena na základě dříve provedeného výzkumu Z. Cermanové¹⁰⁰, která se v rámci svého kvantitativního výzkumu zaměřovala na zjištění v oblasti nároku na dávky pěstounské péče ze strany příbuzenstva, jemuž bylo dítě svěřeno do péče. Dotazníkovým šetřením zjistila, že s nárokem na vypláčení dávky v podobě odměny pěstouna v příbuzenské linii nesouhlasí 14 % respondentů. Podle nich by měla být tato dávka vyplácela jen cizím lidem, nikoli příbuzným.¹⁰¹

⁹⁸ WAGNEROVÁ, Hana. *Státní sociální podpora z pohledu zaměstnance a klienta*. Diplomová práce. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, Katedra práva, 2016.

⁹⁹ „U otázky týkající se výše příravek na dítě se takřka polovina respondentů (tj. 85 dotázaných) shodla na tom, že by příravek na dítě měl být vyplácen plošně a bez ohledu na výši příjmů, jak tomu je v současné době například v SRN, kde výše příravek na jedno dítě činí 184,- Euro/ měsíčně. Dalším zajímavým zjištěním je fakt, že 47 zaměstnanců odpovědělo, že by dle jejich názoru nebylo nutné příravek na dítě vyplácat úplně plošně, ale pouze by stačilo zvýšení koeficientu pro přiznání dávky na 3,0 násobek životního minima. Naopak 40 zaměstnanců považuje stávající systém i koeficient pro přiznání dávky 2,4 násobek životního minima za správný.“ (WAGNEROVÁ, Hana. *Státní sociální podpora z pohledu zaměstnance a klienta*. Diplomová práce. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, Katedra práva, 2016)

¹⁰⁰ CERMANOVÁ, Zdeňka. *Pěstounská péče*. Diplomová práce. Liberec: Technická univerzita v Liberci, Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická, 2016.

¹⁰¹ „Z odpovědí respondentů ale zcela překvapivě vyplynulo, že více jak polovina z nich souhlasí s nárokem na pěstounské dávky v přímé i nepřímé linii, přičemž tuto odpověď zvolilo téměř stejné množství mužů i žen, a naopak s nárokem na pěstounskou péči v příbuzenské linii vůbec nesouhlasí pouze 14 % respondentů. Je zřejmé, že se předpoklad o negativním vnímání příbuzenské pěstounské péče veřejností nepotvrdil“ (CERMANOVÁ, Zdeňka. *Pěstounská péče*. Diplomová práce. Liberec: Technická univerzita v Liberci, Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická, 2016).

Na základě zjištění Z. Cermanové byla stanovena **výzkumná hypotéza H2: Více než 14 % respondentů se domnívá, že dávka odměna pěstouna by měla být vyplácena pouze cizím lidem, kterým bylo dítě svěřeno do pěstounské péče, nikoli prarodičům.**

4.3 Metoda výzkumu

V rámci výzkumu byla vybrána kvantitativní metoda formou standardizovaného dotazníku – tj. dotazníkové šetření. Tento typ dotazníku má pevně danou strukturu. To znamená, že jeho seznam otázek je sice neměnný, ale respondenti neodpovídají jen pevně danými odpověďmi. Praktickou nevýhodou je využití polootevřených otázek. Data z těchto dotazníků nemohou být tak snadno sečtena a komparována. Za to opačně výhodou je neomezený rozsah platnosti odpovědí, který se nespolehá pouze na pevně dané response (ano, spíše ano, spíše ne, ne, nevím¹⁰²).

Pro výzkum byl sestaven dotazník vlastní tvorby (viz příloha č. 1). Dotazník sestává z celkového počtu 20 otázek. V dotazníku byly použity dva základní typy otázek, a to otázky uzavřené, kdy respondenti svou odpověď vybírali z nabízených možností, a polootevřené, kdy u jedné z nabízených možností mohli doplnit vlastní komentář.

V rámci kazuistiky byla data získána z databáze státní sociální podpory. Dle § 64 odst. 5 zákona 117/1995 Sb. mohou zaměstnanci státní sociální podpory souhrnné údaje a zobecněné informace, které orgány SSP získají při své činnosti, využít při vědecké činnosti bez uvedení konkrétních jmenných údajů.

4.4 Výzkumné prostředí

Výzkum probíhal prostřednictvím internetového dotazování. Elektronické dotazování bylo zvoleno záměrně. Díky této technice lze využít síť účastníků elektronické pošty. Kromě hromadného oslovení respondentů je další výhodou viditelný dotazník,

¹⁰² GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 2013, s. 62-64, ISBN 978-80-257-0807-1.

který lze rychle vyplnit a odeslat zpět k výzkumníkovi. Levně a velmi rychle se mohou zpracovat získaná data, protože jsou již v elektronické podobě. Dotazníkový arch byl proto přepsán do elektronické podoby a uveřejněn na <http://dotaznik.czu.cz/>. Následně byl rozeslán prostřednictvím systému pracovníkům oddělení státní sociální podpory na pobočkách Úřadu práce ČR v celé České republice.

4.5 Výzkumný soubor

Téma této kvalifikační práce se orientuje na oblast Úřadu práce ČR a proto jako výzkumný vzorek byl osloven personál - pracovníci oddělení státní sociální podpory na pobočkách Úřadu práce ČR v celé České republice. V rámci rozeslání elektronického dotazníku prostřednictvím emailové sítě bylo osloveno 287 respondentů. Zpětnou vazbu, úplně vyplněný dotazník, dalo celkem 137 respondentů. Návratnost tedy byla 47,74%.

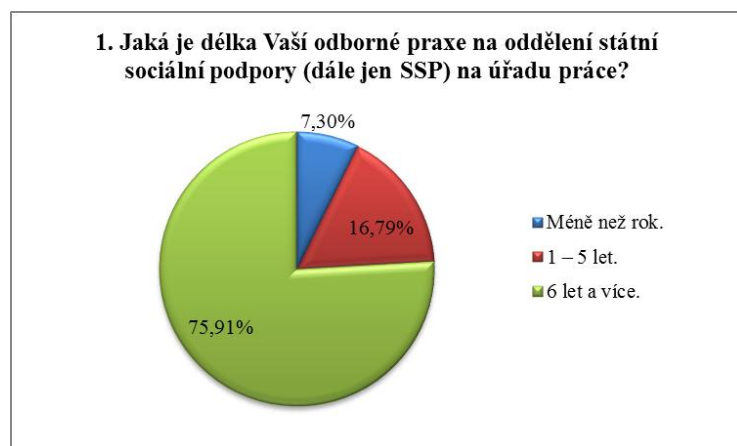
5 Výsledky a diskuze

Výsledky kvantitativního výzkumu jsou v rámci této kapitoly interpretovány jak kvantitativní formou v podobě tabulek a grafů, tak formou kvalitativní v podobě příslušných slovních komentářů k nim odpovídajícím. Součástí této kapitoly podkladového textu je diskusní část, která je zaměřena na ověření výzkumných hypotéz.

5.1 Dotazníkové šetření

První částí se dotazníkové šetření zaměřilo na délku odborné praxe na oddělení státní sociální podpory při Úřadu práce ČR oslovených respondentů. Z celkového počtu 137 účastníků výzkumu (100 %) mělo 104 z nich (75,91 %) délku odborné praxe na oddělení SSP na ÚP 6 a více let. Délka odborné praxe 23 účastníků výzkumu (16,79 %) byla 1 rok až 5 let. Zbýlých 10 respondentů (7,30 %) pracovalo na tomto oddělení méně než rok. Lze tedy říci, že značná část probandů participujících na výzkumu má bohaté zkušenosti s praktikami při vyplácení dávek SSP a klienty.

Graf 1: Délka odborné praxe na oddělení SSP ÚP

Zdroj: vlastní výzkum, zpracování: vlastní práce, 2017

Zneužívání ve smyslu obcházení zákona o státní sociální podpoře bylo stěžejním tématem dotazníkového šetření, proto byli účastníci vyzváni, aby potvrdili či vyvrátili existenci tohoto jevu. Převážná většina respondentů (110 účastníků výzkumu – 80,30 %) si myslí, že je systém dávek SSP v ČR zneužíván, a to ve smyslu obcházení zákona. Tento názor nezastává 25 respondentů (18,25 %). 2 účastníci výzkumu (1,45 %) přiznali, že toto nedokážou posoudit. Jelikož se jednalo o typ polouzavřené otázky, 26 respondentů (18,98 %) doplnilo své hodnotící komentáře. Nejfrekventovanější slovní komplementy se týkaly bydlení, příjmů a pěstounských dávek. Typické response jsou uváděny v jednotlivých kódovaných oblastech.

Kód bydlení:

- Nejčastěji u příspěvku na bydlení, a to tak, že do bytu se k trvalému pobytu přihlásí pouze matka s dětmi, ale ve skutečnosti tam bydlí celá rodina, přičemž příjem otce (živitele rodiny) se nezapočítává, a tak dosáhnou na celkem vysoký příspěvek.
- Zejména u příspěvku na bydlení, kdy se vystavují fiktivní nájemní smlouvy (rodiče x děti), nadsazují částky za nájemné, hradíme majitelům domů „nájemné“ za sociálně slabé, kdy majitel stanoví nájemné v nehorázné výši, špatná (resp. žádná) možnost kontroly, postihu, nahlášení na finanční úřad.
- Hlavně u příspěvku na bydlení, při nahlášení osob na trvalý pobyt.

Kód Pěstounské dávky:

- Hlavně co se týče pěstounských dávek.
- Svěřování dětí do pěstounské péče prarodičů, popř. příbuzných.
- Pěstounské dávky ze strany národnostní menšiny, která často vykřikuje, že je diskriminována.

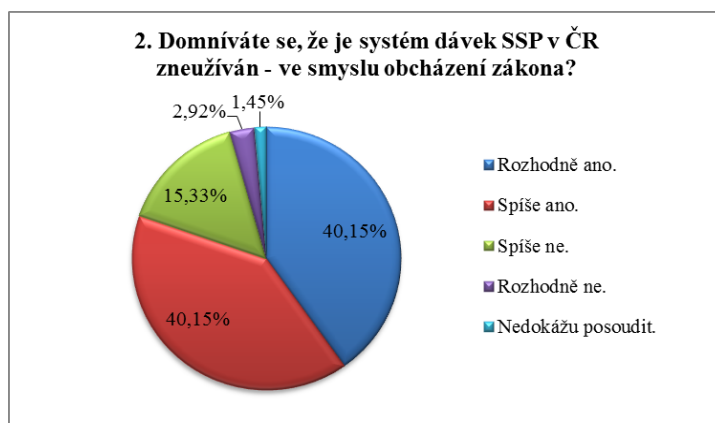
Kód Příjmy:

- Je mnoho žadatelů, kteří pracují tzv. na černo. My o tom víme, ale nemůžeme jim to dokázat, a to ani, když se obrátíme na další úřady, jako je magistrát, finanční úřad atd. Úřad práce má minimální kompetence k prokazování toho, že rodina má příjmy, které neuvádí.

- Pokud nejsou příjmy a ani nejsou hlášení na úřadu práce, stačí pouze prohlášení, že pro dané období nebyly příjmy.
- Zaměstnavatelé potvrzují výdělky z nekolidujících zaměstnání v nižších částkách než je skutečný výdělek.
- V okruhu společně posuzovaných osob pro přiznání porodního, přídatku na děti; neuvádění veškerých příjmů pro testované dávky; lidé bez evidence často pracují bez pracovní smlouvy; nemožná kontrola v terénu ze strany pracovníků státní sociální podpory.

Z výše uvedeného vyplývá, že dle pracovníků oddělení SSP na úřadu práce je systém dávek SSP v ČR zneužíván (ve smyslu obcházení zákona). Nejčastěji zneužívanou dávkou je v tomto pojetí příspěvek na bydlení. V této souvislosti dochází k vystavování fiktivních nájemních smluv mezi příbuznými a ke spekulativním pronájmům s velice nadsazenými částkami za nájemné. Dále dochází ke zneužívání dávek pěstounské péče. Stejně tak dávek v podobě porodního a přídatku na dítě, a to tak, že nejsou uváděny všechny příjmy v okruhu posuzovaných osob pro testované dávky. Systém dávek SSP v ČR je ve smyslu obcházení zákona zneužíván, neboť toto zákon dovoluje. Toto se děje rovněž proto, že zde chybí možnosti provádění kontrol v terénu ze strany pracovníků SSP.

Graf 2: Zneužívání systému dávek SSP v ČR ve smyslu obcházení zákona

Zdroj: vlastní výzkum, zpracování: vlastní práce, 2017

Další otázkou se šetření orientovalo na zneužívání systému dávek SSP v ČR ve smyslu podvodného jednání či falšování. Většina respondentů (97 účastníků výzkumu – 70,81 %) uvedlo, že je systém dávek SSP v ČR ve smyslu podvodného jednání či falšování zneužíván. V rozporu s tímto tvrzení je 37 respondentů (27,01 %). 3 účastníci výzkumu (2,19 %) nedokážou zneužívání systému dávek SSP v ČR ve smyslu podvodného jednání nebo falšování posoudit. 21 účastníků výzkumu (15,33 %) připojilo svůj komentář.

Kód Zfalšované doklady:

- Často se falšují nájemní smlouvy, příjmové pokladní doklady atd.
- Občas se objeví klient, který doloží zfalšované doklady, většinou se jedná o doklady k příspěvku na bydlení (zfalšované potvrzení o zaplacení nájmu, zfalšované nájemní smlouvy).
- Klienty falšované příjmové doklady o úhradě nákladů spojených s užíváním bytu. Pronajímatelem pro úřad vystavováním potvrzením o placení nájmu, i když klient nájem neuhradil v daném čtvrtletí, aby obdržel dávku v co nejvyšší míře.

Kód Ilegální zaměstnání:

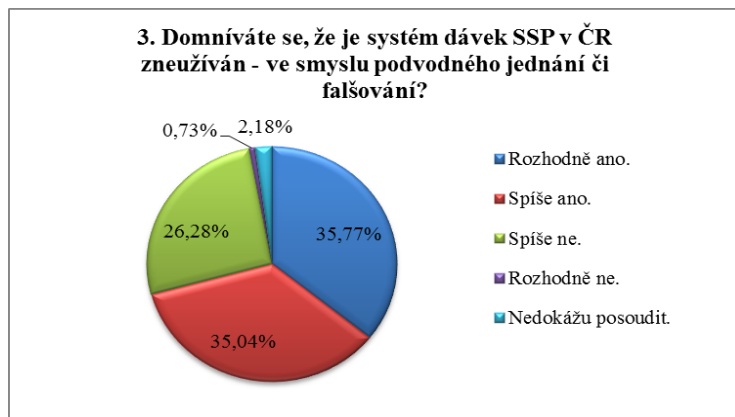
- Neuvádění veškerých příjmů pro testované dávky, lidé bez evidence často pracují bez pracovní smlouvy, nemožná kontrola v terénu ze strany pracovníků státní sociální podpory.
- Klient uvede, že nikde nepracuje a nemá příjem. Není v našich silách toto zjistit, neboť nemáme vazbu na zdravotní pojišťovnu, kdo za něj odvádí sociální a zdravotní pojištění.
- Přestože jsou bez příjmů oba partneři, vykazují měsíčně vysoké náklady na bydlení.

Kód Samoživitel:

- Ženy si nepřiznávají partnery, prohlašují, že jsou samoživitelky.
- Nárok na dávky mají i osoby, které tvrdí, že jsou bez příjmů, tzv. samoplátci (z čeho to pak platí?). Nemají povinnost být alespoň v evidenci nezaměstnaných, jak je tomu u hmotné nouze.

Z výše uvedených komentářů plyne, že v systému dávek SSP v ČR ve smyslu podvodného jednání či falšování dochází k jeho zneužívání, a to nejčastěji falšováním nájemních smluv, vystavováním falešných příjmových pokladních dokladů, falšováním potvrzení o zaplacení nájmu či zamlčováním příjmů. K takovému podvodnému jednání, či falšování dochází především u dávky v podobě příspěvku na bydlení.

Graf 3: Zneužívání systému dávek SSP v ČR ve smyslu podvodného jednání či falšování

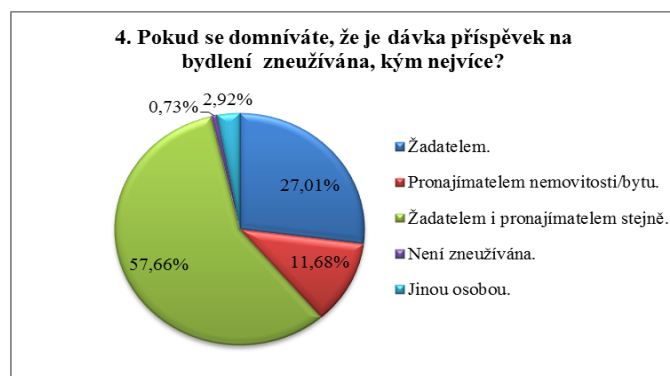
Zdroj: vlastní výzkum, zpracování: vlastní práce, 2017

Po všeobecném dotazování na zneužívání systému SSP byl výzkum dále zaměřen konkrétně na dávku příspěvek na bydlení a jeho zneužívání. Zájem byl opřen především o typ žadatele, který nejčastěji dávku zneužívá. Dle pracovníků oddělení SSP (79 respondentů – 57,66 %) na úřadu práce je dávka v podobě příspěvku na bydlení zneužívána srovnatelně jak ze strany žadatelů, tak ze strany pronajímatelů. 37 účastníků výzkumu (27,01 %) má za to, že jsou příspěvky na bydlení zneužívány spíše žadateli. 16 respondentů (11,68 %) si naopak myslí, že ve větší míře tohoto zneužívají spíše pronajímatelé nemovitostí či bytů. 1 účastník výzkumu (0,73 %) zastává názor, že dávka v podobě příspěvku na bydlení není nikterak zneužívána. 4 respondenti (2,92 %) se domnívají, že je dávka jako příspěvek na bydlení zneužívána jinými osobami. V této souvislosti uvedli následující komentáře.

Kód Fiktivní náklady:

- Pokud jsou hrazeny náklady a zisk v podobě čistého nájmu je řádně daněn, pak nejde o zneužívání – otázka i odpovědi jsou zavádějící. Pokud náklady hrazeny nejsou, dávka je nezohledňuje a ke zneužívání docházet nemůže.
- Uzavírání nájmních smluv mezi rodiči a dětmi – fiktivní nájemné,

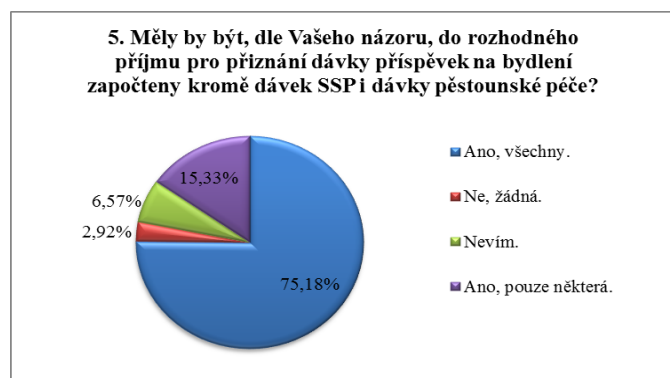
Graf 4: Osoby, kterými je dávka v podobě PnB zneužívána nejvíce

Zdroj: vlastní výzkum, zpracování: vlastní práce, 2017

Zda by měly být do rozhodného příjmu pro přiznání dávky příspěvek na bydlení započteny kromě dávek SSP i dávky pěstounské péče reagovalo 103 respondentů (75,18 %) souhlasně. Myslí si, že by do rozhodného příjmu pro přiznání dávky příspěvek na bydlení měly být započteny kromě dávek SSP i dávky pěstounské péče, a to všechny bez výjimky. 21 účastníků výzkumu (15,33 %) by do rozhodného příjmu započítalo jen některé dávky pěstounské péče – zejména odměna pěstouna, neboť se v podstatě jedná o plat a příspěvek na úhradu potřeb dítěte. Do rozhodného příjmu by tak dle respondentů měly být kromě dávek SSP zahrnuty také opakované dávky pěstounské péče. 9 účastníků výzkumu (6,57 %) neví, zda by do rozhodného příjmu měly být započteny kromě dávek SSP i dávky pěstounské péče. 4 respondenti (2,92 %) by nezapočítali žádné dávky pěstounské péče.

Graf 5: Započtení kromě dávek SSP i dávek pěstounské péče do rozhodného příjmu pro přiznání dávky PnB

Zdroj: vlastní výzkum, zpracování: vlastní práce, 2017

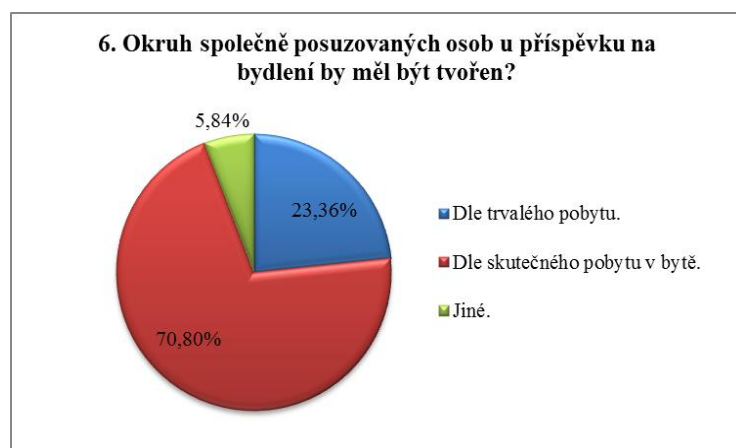
Kdo by měl tvořit okruh společně posuzovaných osob u příspěvku na bydlení? Dle většiny účastníků výzkumu (97 respondentů – 70,80 %) by okruh společně posuzovaných osob u příspěvku na bydlení měl být tvořen na základě skutečného pobytu v bytě. 32 účastníků výzkumu (23,36 %) se přiklání k tomu, aby byl okruh těchto osob tvořen dle trvalého pobytu. 8 respondentů (5,84 %) v dotazníku uvedlo jinou možnost. V této souvislosti doplnili následující komentáře:

Kód Trvalé bydliště:

- Podle okruhu u přídavků na dítě.
- Dle trvalého pobytu, ale v případě manželů či registrovaných partnerů bez ohledu na trvalé bydliště.
- Otázka i odpovědi zavádějící – zákon o SSP neumožňuje provádění šetření – ověření skutečných sociálních a majetkových poměrů - bylo by proto problematické volit logickou možnost „dle skutečného pobytu“.
- Osoba nepřihlášená k trvalému pobytu by měla prokazatelně přispívat na náklady.

Z těchto komentářů vyplývá, že okruh společně posuzovaných osob u příspěvku na bydlení by měl být podle složení rodiny.

Graf 6: Okruh společně posuzovaných osob u PnB

Zdroj: vlastní výzkum, zpracování: vlastní práce, 2017

V další části šetření byli respondenti dotazováni na správnost vyplácení dávky příspěvek na bydlení na základě nájemního vztahu s rodinným příslušníkem. Celkem 92 účastníků výzkumu (67,15 %) uvedlo, že není správné, že žadateli o dávku příspěvek na bydlení je dávka vyplácena na základě nájemního vztahu s rodinným příslušníkem. Naproti tomu 34 respondentů (24,82 %) však toto tvrzení vyvrátili a za správné to považuje. 11 účastníků výzkumu (8,03 %) neví, zda je správné příspěvek na bydlení v tomto smyslu vyplácet. 20 respondentů (14,60 %) doplnilo vlastní hodnocení, ve kterém se vesměs shodují na tom, že nájemné mezi rodinnými příslušníky by nemělo být započítáváno do nákladů rozhodných pro přiznání dávky příspěvek na bydlení.

Kód Zneužívání a povinnost:

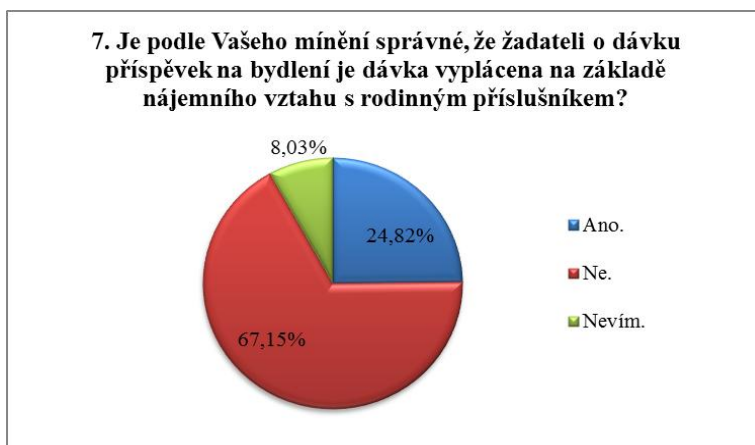
- V žádném případě bych neuznávala nájemní vztah mezi rodiči a dětmi v rodinném domě. Vyložené zneužívání!
- Rodinní příslušníci v přímé linii mají k sobě navzájem vyživovací povinnost.
- Nájemní smlouva je ve většině případů účelová jen pro příspěvek na bydlení, jinak by v rodinách rodiče dětem nepronajali za 8 000 Kč.

Kód Výjimka:

- Je to pouze v zákonem stanovených případech - manžel/ka nájemce.
- Do nákladů bych zahrнула pouze služby, nikoliv nájemné.
- Pokud jde o započtení platby nájemného spíše nezapočítávat, mnohdy nadsazené částky za nájem. Pouze náklady na provoz domácnosti (spotřeba elektřiny, topení, voda).
- Ano, ale musí uvést v nájemní smlouvě skutečnou výši nájemného, ale ne nadsazenou, jen proto, aby byl vyplácen co nejvyšší příspěvek na bydlení.
- Ano, pokud se jedná o úhradu nájemného ve výši, kterou má hradit majitel. Jedná-li se o komerční nájemné, pak to správné není.

- Pokud nájemní smlouva odpovídá skutečnosti a pokud vlastník odvádí daně z příjmů.
- Nájemné by v těchto případech nemělo být považováno za náklad bydlení, případně by mělo být zastropováno.

Graf 7: Správnost vyplacení dávky žadateli o dávku PnB na základě nájemného vztahu s rodinným příslušníkem

Zdroj: vlastní výzkum, zpracování: vlastní práce, 2017

Měly by mít nárok na příspěvek na bydlení i osoby užívající podnájemní formu bydlení? 98 probandů (71,53 %) uvedlo, že by dávka příspěvek na bydlení neměla být přiznána i osobám užívající podnájemní formu bydlení. 27 respondentů (19,71 %) si myslí pravý opak. 12 účastníků výzkumu (8,76 %) neví, zda by dávka měla být přiznána i osobám užívající podnájemní formu bydlení. Celkem 8 účastníků výzkumu (5,84 %) v rámci polootevřené otázky doplnilo komentář.

Kód Hmotná nouze:

- Tuto problematiku řeší zákon o hmotné nouzi.

Kód Nahrazující dávka:

- Pro podnájemní formu bydlení existuje doplatek na bydlení.
- Zbytečně existují 2 obdobné dávky. Obě sloužící k uhrazení nákladů na bydlení. Vhodné by bylo sjednocení do 1 dávky příspěvek na bydlení.

Kód Forma bydlení:

- Myslím, že ano pokud je vyplácen i nájemním vztahům.
- Jedná se o standardní formu bydlení.
- V případech pronajímání družstevních bytů členy družstev nelze náklady u nízkopříjmových rodin, které nejsou v hmotné nouzi, řešit. Jde o diskriminační přístup v porovnání s ostatními nájemci či vlastníky.

Graf 8: Přiznání dávky v podobě PnB i osobám užívajícím podnájemní formu bydlení

Zdroj: vlastní výzkum, zpracování: vlastní práce, 2017

V další části dotazníku byli probandi tázáni na plošné vyplácení přídatku na dítě, bez ohledu na výši příjmů společně posuzovaných osob. Větší polovina respondentů (80 účastníků výzkumu – 58,39 %) si myslí, že by dávka přídatku na dítě měla být vyplácena plošně, bez ohledu na výši příjmů společně posuzovaných osob. K tomuto názoru se na druhé straně nepřiklání 53 respondentů (38,69 %). 4 účastníci výzkumu (2,92 %) neví, zda by dávka přídatku na dítě měla být vyplácena plošně. K otázce č. 9 v dotazníku připojilo 20 respondentů (14,60 %) následující komentáře.

Kód Nárok dítěte:

- Myslím, že by na přídatku na dítě mělo mít nárok každé dítě bez ohledu na příjem.
- Je to dávka dítěte a nejedná se o vysokou částku.

Kód Výdaj státu:

- Tato varianta neprojde - je velice drahá.
- Myslím si ale, že by se měl zvýšit koeficient pro nárok na dávku, jako prospěšné pro rodinu s dětmi a zároveň neruinující stát odhaduji na trojnásobek životního minima.
- U rodin s vysokými příjmy se jedná o zanedbatelnou částku, ale pro státní rozpočet by to byly nezanedbatelné výdaje navíc. Větší smysl spatřuji v daňovém zvýhodnění - podporuje motivaci pracovat.
- Nemyslím si, že všichni dávku „potřebují“ a byla by to zátěž pro státní rozpočet. Daňové odpočty na děti jsou lepší variantou (motivace pracovat).

Kód Koeficient:

- Protože ti, co odvádějí do státního rozpočtu více peněz, na jejich děti nedostanou ani korunu z důvodu překročení zákonného koeficientu.
- Mohla by být vyplácena plošně. Pokud ne plošně, tak by mělo dojít ke zvýšení daňového zvýhodnění na děti pro zaměstnané rodiče.
- Měl by se zvýšit koeficient pro výpočet této dávky. Aby i lidé, co mají výdělků jen s minimálním rozdílem, se do této dávky vešli.

Kód Změna:

- Pokud nebude přídavek na dítě vyplácen plošně, tak at' není vyplácen na osoby ve věku 15 - 18 let, které jsou v evidenci na úřadu práce.
- Měl by být omezen počet, na který by byly vypláceny přídavky na dítě, např. max. na 3 děti.

Z těchto komentářů vyplývá, že někteří pracovníci oddělení SSP na úřadu práce by byli pro plošné vyplácení dávky přídavku na dítě bez ohledu na výši příjmů společně posuzovaných osob, jiní se přiklání spíše ke zrušení dávky v podobě přídavku na dítě a raději by volili cestu daňových zvýhodnění na děti pro zaměstnané rodiče, což je určitá forma pracovní motivace. Často zde by zmiňován i návrh na zvýšení koeficientu pro nárok na dávku přídavek na dítě, aby na ni mohli dosáhnout i lidé s průměrnými příjmy.

Graf 9: Plošné vyplácení dávky PnD bez ohledu na výši příjmů společně posuzovaných osob

Zdroj: vlastní výzkum, zpracování: vlastní práce, 2017

Otázka č. 10 se zaměřuje na vhodnost při rozhodování o dávce přídavek na dítě, který má vycházet z příjmů z loňského roku. 66 účastníků výzkumu (48,48 %) je přesvědčeno o tom, že je při rozhodování o dávce přídavek na dítě od 1. října vhodné vycházet z příjmů z loňského roku. 62 respondentů (45,26 %) se s tímto názorem neztotožňuje. 9 účastníků výzkumu (6,56 %) neví, zda je vhodné při rozhodování o dávce vycházet z příjmů z loňského roku. K této otázce svůj postoj připojilo 27 účastníků výzkumu (19,71 %).

Kód Neaktuálnost:

- Bylo by asi vhodné příjem řešit např. čtvrtletně jako je tomu o příspěvku na bydlení. Byla by tím řešena aktuální situace rodiny. Protože jinak se stává, že v rozhodném období ročního příjmu měla rodina vysoké výdělky a v současné době je již nemá, ale na základě doloženého ročního příjmu jim nevzniká nárok na dávku.
- Dávka nereaguje na aktuální příjmy rodiny.
- Nejedná se o řešení aktuální situace. Pokud rodič přijde o zaměstnání v aktuálním roce a doloží příjem z roku předchozího, kdy byla zaměstnaná, tak již většinou nárok nevznikne.
- Neřeší to momentální finanční situaci v rodině.

Kód Souhlasný postoj:

- Myslím, že je to nastaveno vzhledem ke složitosti a skutečností správně.
- Ano, příjmy jsou již z minulého období, tzn. uzavřené, daňové přiznání je podané.
- Ano. Když už tak z ročních skutečných příjmů.
- Ano, ale bylo by vhodné posunout datum na 1. září, (úspora administrativy a nákladů - doporučené výzvy, vydávání potvrzení pro stipendium) děti od 15 let musí v září doložit potvrzení o studiu, často je potřeba zasílat doporučené výzvy, např. rodiče již nechtějí žádat o příspěvek na dítě od 1. 10. 2016 protože

vědí, že mají vyšší příjmy a neuvědomí si, že mají ještě nárok za září a je tedy potřeba doložit potvrzení o studiu.

Z tohoto plyne, že názory pracovníků oddělení SSP na úřadu práce se v této otázce rozcházejí. Přibližně polovina respondentů zastává názor, že dávka v podobě přídatku na dítě, v rámci níž se vychází z příjmů loňského roku, nikterak nereaguje na aktuální finanční situaci (příjmy) v rodině. V rámci rozhodování o dávce přídatku na dítě by mělo být bráno v potaz období kalendářního čtvrtletí. Oproti tomu se necelá polovina respondentů domnívá, že systém je nastaven správně.

Graf 10: Vhodnost v rámci rozhodování o dávce PnD vycházet z příjmů z loňského roku

Zdroj: vlastní výzkum, zpracování: vlastní práce, 2017

Je účelné u některých rodin svěřením do péče jednoho z rodičů - např. pro vyloučení rodiče s vysokým příjmem? Na tuto otázku nám 105 respondentů (76,64 %) potvrdilo toto tvrzení. Naopak 18 účastníků výzkumu (13,14 %) si toto nemyslí. 14 respondentů (10,22 %) neví, zda u některých rodin je svěřením do péče jednoho z rodičů účelné. Další 14 respondentů (10,22 %) okomentovalo otázku doplňujícím komentářem.

Kód Skutečnost:

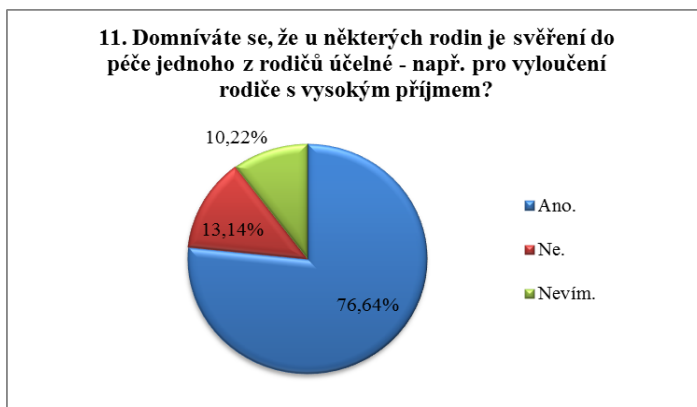
- Toto je běžnou praxí.
- V některých případech to tak skutečně je (odporováno životem).
- Často se to tak děje, protože po nějakém čase přijde opět s rodným listem dalšího dítěte a je to ten samý otec, se kterým má první dítě a žádala o vyřazení z okruhu společně posuzovaných osob, s tím že s otcem dítěte nežije a nehospodaří.
- Častý jev, podobně jako záměrné neuvádění otce v rodném listu.
- Většinou se jedná o nesezdané páry, které si účelově nechávají udělat úpravu poměrů, a přitom víme, že spolu žijí.
- Ano u některých rodin, je to proto, aby se rodič s vysokými příjmy nezahrnoval do příjmů.

Kód Neúčelnost:

- Nemyslím si, že je to účelné, např. pro přídavek na dítě, kdy je dávka nízká, se nevyplatí tímto soudním způsobem věc řešit. Spíše se lidé snaží vyhýbat soudnímu jednání.

V otázce účelnosti svěřením do péče jednoho z rodičů (např. pro vyloučení rodiče s vysokým příjmem) mají pracovníci oddělení SSP na úřadu práce také jasno. Svěření do péče jednoho z rodičů považují v některých případech za účelné a přiznávají, že se s takovou situací setkávají v praxi stále častěji, stejně jako se záměrným neuváděním otce do rodného listu.

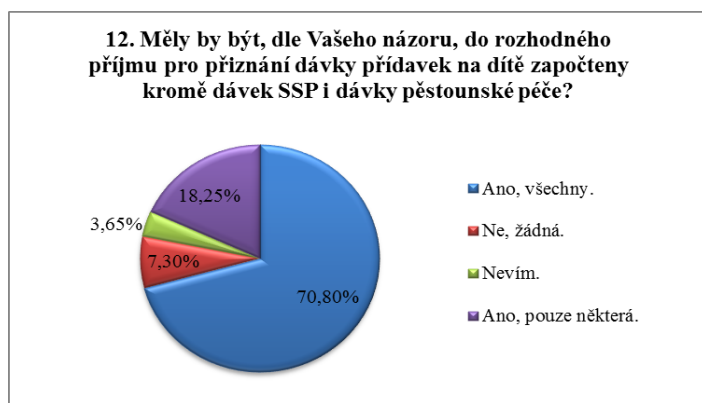
Graf 11: Účelnost svěřením do péče jednoho z rodičů – např. pro vyloučení rodiče s vysokým příjmem

Zdroj: vlastní výzkum, zpracování: vlastní práce, 2017

12. otázkou v dotazníkovém archu byli respondenti dotazováni na rozhodný příjem pro přiznání dávky přídavek na dítě a jeho zápočet kromě dávek SSP i dávek pěstounské péče. Většina respondentů (97 účastníků výzkumu – 70,80 %) zastává názor, že by do rozhodného příjmu pro přiznání dávky přídavek na dítě měly být započteny kromě dávek SSP i všechny dávky pěstounské péče. 25 respondentů (18,25 %) by do rozhodného příjmu započítalo jen některé dávky pěstounské péče, a to odměnu pěstouna, neboť jde o plat a dále příspěvek na úhradu potřeb dítěte. 5 účastníků výzkumu (3,65 %) neví, zda by do rozhodného příjmu pro přiznání dávky přídavek na dítě měly být započteny kromě dávek SSP i dávky pěstounské péče.

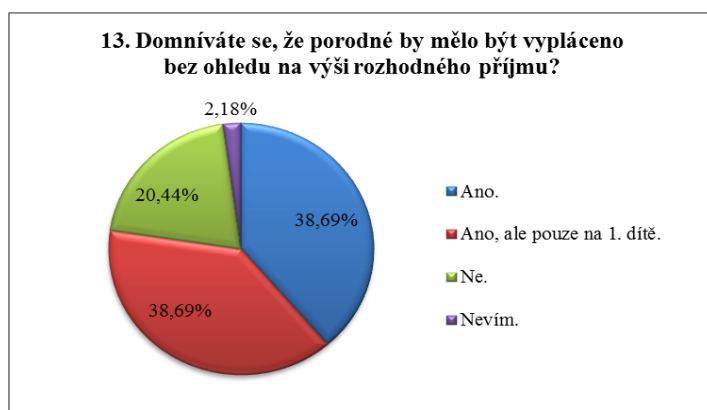
Graf 12: Započtení kromě dávek SSP i dávek pěstounské péče do rozhodného příjmu pro přiznání dávky přídavek na dítě

Zdroj: vlastní výzkum, zpracování: vlastní práce, 2017

Mělo by porodné být vypláceno bez ohledu na výši rozhodného příjmu? Celkem 53 účastníků výzkumu (38,69 %) si myslí, že by mělo být porodné vypláceno bez ohledu na výši rozhodného příjmu. Stejný počet respondentů si myslí totéž, avšak by mělo být vypláceno jen na první dítě. 28 účastníků výzkumu (20,44 %) se naopak domnívá, že by porodné nemělo být vypláceno bez ohledu na výši rozhodného příjmu. 3 respondenti (2,18 %) neví, zda by porodné mělo být vypláceno bez ohledu na výši rozhodného příjmu.

Graf 13: Názor respondentů na vyplácení porodného bez ohledu na výši rozhodného příjmu

Zdroj: vlastní výzkum, zpracování: vlastní práce, 2017

Důležitým tématem, které bylo zařazeno do dotazníku, bylo dodatečné zapsání otce do rodného listu. Respondenti byli tázáni, zda by měl být zpětně přehodnocen nárok na dávku porodné v této situaci. Z celkového počtu 137 respondentů účastnících se výzkumu (100 %) si 85 z nich (62,04 %) tvrdí, že by po dodatečném zapsání otce do rodného listu měl být zpětně přehodnocen nárok na dávku porodné. 33 respondentů (24,09 %) si však toto nemyslí. 10 účastníků výzkumu (7,30 %) neví, zda by po dodatečném zapsání otce měl být zpětně přehodnocen nárok. 9 respondentů (6,57 %) na tuto otázku v dotazníku nikterak neodpovědělo. 13 účastníků (9,49 %) připojilo komentáře.

Kód Účelovost:

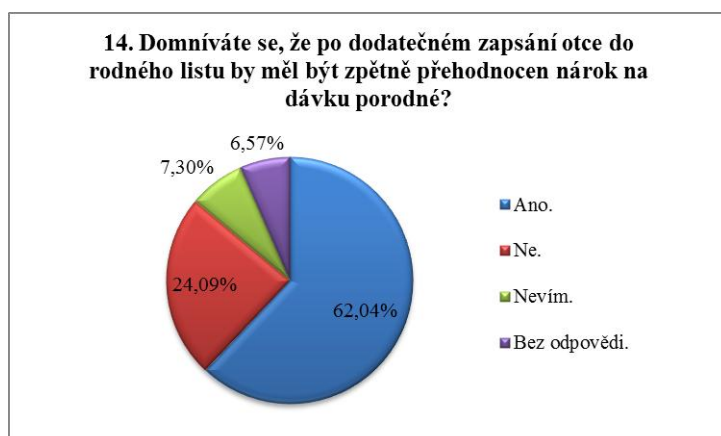
- Není možné rozlišit účelové jednání od případů, kdy opravdu otec nechce uvést do rodného listu.
- Změna v okruhu společně posuzovaných osob - pro vyplacení to bylo zřejmě účelové.
- Někteří účelně nemají ze začátku uvedeného otce do rodného listu.

Kód Náročnost:

- Nedokážu si to administrativně představit.
- Museli bychom přehodnocovat nárok na všechny dávky. Administrativně by to bylo velice náročné. Úředníků vykonávající tuto agendu by muselo být mnohem víc.

Z výše uvedených komentářů vyplývá, že pracovníci oddělení SSP na úřadu práce si zpětné přehodnocování nároku na dávku porodné po dodatečném zapsání otce do rodného listu nedokážou v praxi představit, a to zvláště po administrativní stránce.

Graf 14: Zpětné přehodnocení nároku na dávku porodné po dodatečném zapsání otce do rodného listu

Zdroj: vlastní výzkum, zpracování: vlastní práce, 2017

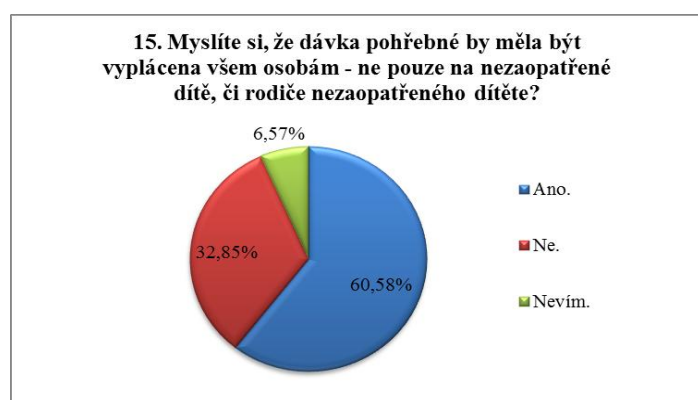
V otázce číslo 15 se výzkum zaměřil na vyplácení dávky pohřebné všem osobám, nikoliv pouze na nezaopatřené dítě, či rodiče nezaopatřeného dítěte. Celkem 83 respondentů (60,58 %) je přesvědčeno o tom, že by dávka v podobě pohřebného měla být vyplácena všem osobám, a to nejen na nezaopatřené dítě či na rodiče nezaopatřeného dítěte. 45 účastníků výzkumu (32,85 %) je proti vyplácení dávky a 9 respondentů (6,57 %) neví, zda by pohřebné mělo být vypláceno všem osobám bez rozdílu. 4 respondenti (2,92) uvedli doplňující věty.

Kód Spravedlnost:

- Byla to jediná spravedlivá dávka.
- Pokud už taková dávka existuje, tak pro všechny rovně. Stejně jako porodné. Rodí všichni stejně - pohřbívají všichni stejně.
- Jestliže se vyplácí porodné, mělo by se vyplácet i pohřebné, pro pozůstalého důchodce je to věc likvidační.
- Neměl by být rozdíl.

Na základě těchto informací lze konstatovat, že pracovníci oddělení SSP na úřadu práce jsou pro vyplácení dávky v podobě pohřebného všem osobám, aniž by se dělaly rozdíly.

Graf 15: Vyplácení dávky pohřebné všem osobám

Zdroj: vlastní výzkum, zpracování: vlastní práce, 2017

Nebyla opomenuta výše dávky pohřebné. Je 5 000 Kč je dostačující? Z celkového počtu 137 respondentů (100 %) se 88 účastníků výzkumu (64,23 %) domnívá, že dávka pohřebného ve výši 5 000 Kč není dostačující. 38 respondentů (27,74 %) si naopak myslí, že je tato výše pohřebného zcela postačující. 11 účastníků výzkumu (8,03 %) neví, zda je dávka dostačující. Dalších 15 účastníků (10,95 %) otázku doplnilo vlastními slovy.

Kód Nedostačující výše:

- Je stejná už dvacet let a myslím si, že tyto služby nezlevnily ani nezůstaly cenově na stejné úrovni, odhadovala bych jako reálné zvýšení na 7 000 Kč.
- Nejlevnější pohřeb, co se týče pouhého zpopelnění, je 10 000 Kč.
- Není dostačující k zaplacení celého vypravení pohřbu, ale pokryje alespoň část nákladů.
- Měla by být navýšena. Náklady na pohřeb jsou daleko vyšší.
- Byly doby, kdy výše pohřebného pokryla samotné náklady pohřbu z 80 %, částka 5 000 Kč je v nepoměru k narůstajícím cenám nákladů na pohřeb.

Jak vyplývá z výše uvedeného, pracovníci oddělení SSP na úřadu práce jsou přesvědčeni o tom, že dávka pohřebného ve výši 5 000 Kč není dostačující. Důvodem tohoto je především skutečnost, že náklady na pohřeb jsou obvykle daleko vyšší, než je výše pohřebného. Dalším důvodem je fakt, že výše této dávky nereflektuje stále se zvyšující ceny pohřebních služeb.

Graf 16: Dostatečnost výše dávky pohřebného

Zdroj: vlastní výzkum, zpracování: vlastní práce, 2017

Tato kvalifikační práce se orientovala i na dávku odměna pěstouna. Proto byla začleněna do dotazníku otázka, zda by měla být vyplácena pouze cizím lidem, kterým bylo dítě svěřeno do pěstounské péče, nikoli prarodičům. 96 respondentů (70,08 %) souhlasí s tím, že by měla být dávka v podobě odměny pěstouna vyplácena pouze cizím lidem, kterým bylo dítě svěřeno do pěstounské péče, nikoli prarodičům. Tento názor nezastává 41 účastníků výzkumu (29,92 %). 23 respondentů (16,79 %) doplnilo svou volnou odpověď.

Kód Individuální přístup:

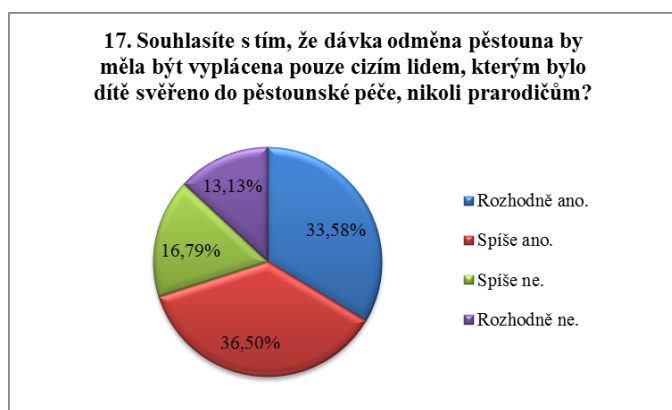
- Záleží na individuálním posouzení. Pokud se prarodiče starají o své vnoučata, jejich příjem, většinou pouze důchod, jim k péči nestačí. Evidujeme ale i případy, kdy ve společné domácnosti bydlí (např. otec, 2 děti a babička). Babička má děti v pěstounské péči, pobírá dávky. Otec nepracuje, nic nedělá, ačkoli žije s dětmi. V tomto případě se rozhodně jedná o zneužívání dávek, není důvod, aby se otec nemohl starat o děti.
- U prarodičů bych vyplácela pouze v případě, že rodiče dítěte zemřeli.
- Prarodičům pouze v odůvodněných případech. Máme zatím zkušenost, že orgán sociálně-právní ochrany dětí se vyjádřil kladně ke všem prarodičům bez ohledu na to, zda pracují, nepracují, jsou poživateli starobního důchodu - tam bych opravdu přiznávala, protože tam už pravděpodobnost dalšího příjmu je velice nízká.
- Pokud žije matka dítěte a prarodič v jedné domácnosti, pak by neměla být přiznána odměna pěstouna.
- Prarodičům pouze v oddůvodněných případech, máme zatím zkušenost, že OSPOD se vyjádřil kladně ke všem prarodičům bez ohledu na to, zda pracují, nepracují, jsou poživateli starobního důchodu - tam bych opravdu přiznávala, protože tam už pravděpodobnost dalšího příjmu je velice nízká.
- Vyplatila bych pouze nějaký jednorázový příspěvek při převzetí, aby se mohlo pořídit vše potřebné.

Kód Vyživovací povinnost:

- Příbuzní v přímé linii mají navzájem vyživovací povinnost.
- I prarodič má vyživovací povinnost, nevidím tedy důvod prarodiči poskytovat dávky pěstounské péče. Možná pouze příspěvek na úhradu potřeb dítěte.
- Prarodiče mají ze zákona povinnost vyživovat děti svých dětí. Za svou praxi jsem neviděl, že by bylo svěřeno dítě do pěstounské péče bílým prarodičům. Dá se říct, že to z velké části svěřují do péče sociálně slabým a romským lidem.

Z výše uvedeného vyplývá, že pracovníci oddělení SSP na úřadu práce spíše souhlasí s tím, aby byla odměna pěstouna vyplácena pouze cizím lidem, kterým bylo dítě svěřeno do pěstounské péče, nikoli prarodičům, jelikož prarodiče mají ze zákona vyživovací povinnost ke svým vnoučatům, pokud vyživovací povinnost nemohou plnit rodiče těchto dětí. Zároveň ve většině případů ani nesouhlasí s tím, aby byly děti prarodičům ze strany soudu svěřovány do pěstounské péče.

Graf 17: Vyplácení dávky v podobě odměny pěstouna jen cizím lidem

Zdroj: vlastní výzkum, zpracování: vlastní práce, 2017

Otázka č. 18 se orientovala na dávku úhrada potřeb dítěte a její vyplácení cizím osobám, kterým bylo dítě svěřeno do pěstounské péče, nikoli prarodičům. Celkem 73 respondentů (53,29 %) souhlasí s tím, že by dávka úhrada potřeb dítěte měla být vyplácena pouze cizím lidem, kterým bylo dítě svěřeno do pěstounské péče, nikoli prarodičům. Naproti tomu 63 účastníků výzkumu (45,99 %) s tímto nesouhlasí. 1 respondent (0,72 %) neví. 13 účastníků (9,49 %) uvedlo svůj postoj v doplňujícím komentáři.

Kód Vyživovací povinnost:

- Příbuzní v přímé linii mají navzájem vyživovací povinnost a tato dávka nahrazuje výživné.
- Je to příjem dítěte, a pokud nemá výživné ani důchod, dítě by spadlo do stejných podmínek jako u rodičů.
- Považuji ji jako dávku, která slouží dítěti místo výživného od rodičů.
- Vymáhané výživné od rodičů by mělo pokrýt náklady státu na tuto dávku.

Kód Individuální přístup:

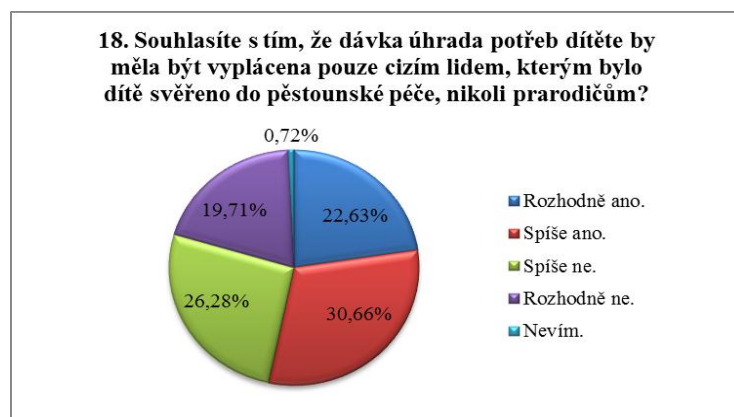
- V některých případech prarodiče opravdu nemají peníze (důchodci, nízká mzda), aby odpovídajícím způsobem zabezpečili dítě. Ale bylo by dobré dávky odejmout – např. velká absence, neomluvená absence apod.
- Záleží na posouzení, ne vždy je svěřeni prarodičům účelové, ovšem mělo by to být ještě více kontrolováno.
- Prarodičům individuálně dle jejich finanční situace.
- Prarodičům pouze za předpokladu, že rodič dítě nežije.

Kód Soudy:

- Jen ta výše příspěvku je velmi nadsazená. Nekoresponduje s věkovými hranicemi životního minima a ani s výši výživného běžně přiznávaného soudy.
- Úhrada by měla být tak vysoká, jako soudy stanoví výživné. Proč na stejně staré dítě je stanoveno několik stovek výživné, které není ani řádně hrazeno, a na jiné dítě je úhrada v tisících a pravidelně?

Z výše uvedeného plyne, že pracovníci oddělení SSP na úřadu práce souhlasí s tím, že by dávka v podobě úhrada potřeb dítěte měla být vyplácena pouze cizím lidem, kterým bylo dítě svěřeno do pěstounské péče, nikoli prarodičům. Tyto otázky by však měly být řešeny individuálně.

Graf 18: Vyplácení dávky úhrada potřeb dítěte jen cizím lidem

Zdroj: vlastní výzkum, zpracování: vlastní práce, 2017

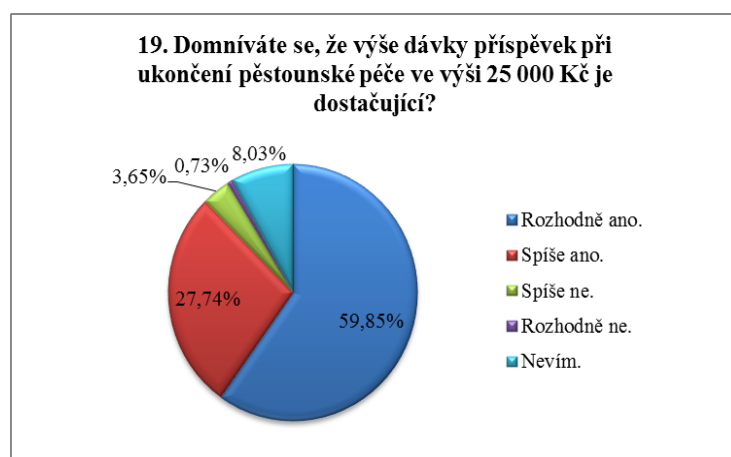
Předposlední otázka se věnovala výši dávky příspěvek při ukončení pěstounské péče. 120 respondentů (87,59 %) domnívá, že je výše dávky v podobě příspěvku při ukončení pěstounské péče ve výši 25 000 Kč dostačující. S tímto názorem se neztotožňuje 6 účastníků výzkumu (4,38 %). 11 respondentů (8,03 %) neví. 9 respondentů účastnících se výzkumu (6,57 %) se vyjádřilo v polouzavřené otázce.

Kód Zrušení dávky:

- Dávka by měla být zrušena. Je to nesmyslná dávka.
- Dávku bych zrušila.
- Dávka mi přijde zbytečná a nadstandartní.
- Dostačující je, jen bych ho vyplácela až po roce od ukončení pěstounské péče (takhle z toho ty děti nic nemají).

Na základě těchto údajů je možné konstatovat, že pracovníci na oddělení SSP na úřadu práce považují současnou výši dávky za dostačující, všichni respondenti, kteří k této otázce připojili svůj komentář, se shodují na tom, že dávka se jim zdá být nesmyslnou a nadstandardní. Z tohoto důvodu by byli pro její úplné zrušení.

Graf 19: Dostatečnost dávky v podobě příspěvku při ukončení pěstounské péče

Zdroj: vlastní výzkum, zpracování: vlastní práce, 2017

V posledním bodě dotazníkového archu se otázka zaměřila na případ dvojčat a víceročet. Probandi byli dotazováni, zda je správné, že je dávka rodičovský příspěvek vyplácena ve stejné výši, jako v případě jednoho dítěte. Většina účastníků výzkumu (102 respondentů – 74,46 %) si myslí, že v případě dvojčat a víceročet není správné, že je dávka rodičovský příspěvek vyplácena ve stejné výši, jako v případě jednoho dítěte. 33 účastníků výzkumu (24,09 %) toto považuje za správné. 2 respondenti (1,45 %) neví. K poslední otázce připojilo 20 účastníků výzkumu (14,60 %) svůj postoj.

Kód Finanční zvýhodnění:

- Mělo by být finančně zvýhodněno.
- Rozhodně bych zohlednila větší zátěž jak finanční, tak matky v péči (snížení možnosti jejího příjmu při rodičovském příspěvku), zřejmě zvýšením celkové částky rodičovského příspěvku.
- Náklady na dítě např. od půl roku dítěte značně stoupají (jídlo - příkrmy a plíny jsou nákladné).
- Je logické, že při dvojčatech jsou náklady vyšší, proto bych se přikláběla k většímu rodičovskému příspěvku.
- V případě víceročet by měla být celková částka 220 000 Kč navýšena alespoň na 300 000 Kč.

Kód Náhrada výdělku:

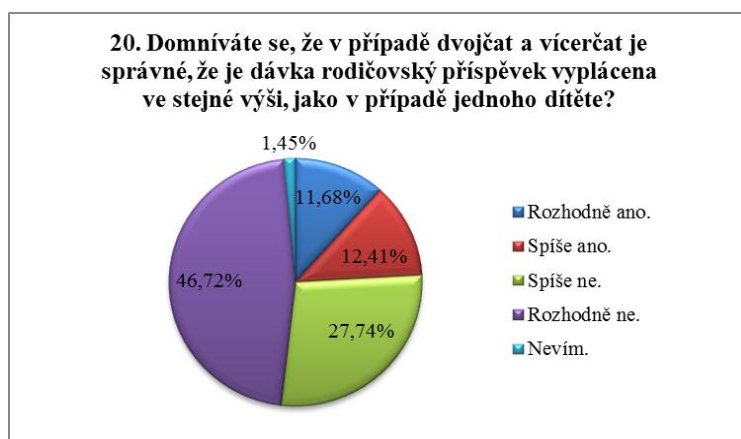
- Je to dávka místo mzdy. Proto by měly být vypláceny přídavky na dítě plošně, na všechny děti.
- Dávky nemocenského pojištění se také nevyplácejí podle počtu dětí. Dávka rodičovský příspěvek je dnes určena pro rodiče, který může při rodičovském příspěvku neomezeně pracovat (to by se mu pak k výdělku vyplácel ještě např. dvojnásobný rodičovský příspěvek), může dávat dítě do mateřské školy (připravuje se docházka bez omezení). Už tak to docela ztrácí smysl – dávka byla určena pro rodiče, kteří musí s dítětem zůstat doma, nejlépe do 4 let věku, což bylo

zdůvodňováno tím, že to je pro dítě nejlepší. Docházka do mateřské školy a výše výdělku byly omezeny. Dnes může rodič při rodičovském příspěvku pracovat, být v evidenci a pobírat podporu, dávat děti do mateřské školy. Takže rozhodně bych byla pro „ano“.

- Plat v zaměstnání bude mít matka také jen jeden. Nejde o dávku na dítě, ale o náhradu příjmu rodiče.

Z výše uvedeného vyplývá, že pracovníci oddělení SSP na úřadu práce jsou přesvědčeni o nesprávnosti vyplácení rodičovského příspěvku u dvojčat a vícčetat ve stejné výši, jako u jednoho dítěte. Důvodem tohoto je především skutečnost, že náklady na dvojčata či dokonce vícčetata jsou obecně daleko vyšší, než u jedináčků.

Graf 20: Správnost vyplácení rodičovského příspěvku ve stejné výši z dvojčat a vícčetat, jako v případě jednoho dítěte

Zdroj: vlastní výzkum, zpracování: vlastní práce, 2017

5.2 Kazuistika

Jako výzkumný komplement jsme pro práci využili kazuistiku klientky Úřadu práce ČR, krajské pobočky v Ústí nad Labem, kontaktního pracoviště Rumburk, a její rodiny. Na případu této rodiny bude demonstrováno, jak by vypadaly jednotlivé varianty nároku na příspěvek na bydlení z pohledu rozhodných příjmů rodiny.

A. Rodinná anamnéza:

- 1. společně posuzovaná osoba - žena:** 46 let, svobodná, 1 vlastní dítě, 2 děti své sestry v pěstounské péči, v evidenci ÚP jako uchazeč o zaměstnání, za 4. čtvrtletí 2016 jí byla vyplacena podpora ve výši 601,67 Kč. Nárok na podporu v nezaměstnanosti vznikl, protože před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání osobně pečovala o dítě ve věku do 4 let. Je majitelkou nemovitosti, ve které rodina žije. Dávky, které pobírá, je odměna pěstouna na dvě děti v měsíční výši 14 586 Kč.
- 2. společně posuzovaná osoba - muž:** 37 let, svobodný, 1 vlastní dítě, zaměstnán jako jednatel společnosti s r.o. a zároveň jediný společník, dále je podnikající fyzickou osobou s čistým měsíčním příjmem ve výši 10 952 Kč.
- 3. společně posuzovaná osoba - dítě:** dítě svěřené do pěstounské péče, věk 13 let. Dávky pobírající jeho zástupcem jsou přídavek na dítě v měsíční výši 610 Kč a příspěvek na úhradu potřeb dítěte v měsíční výši 6 350 Kč.
- 4. společně posuzovaná osoba - dítě:** vlastní dítě, věk 9 let. Dávka pobírající jeho zástupcem je přídavek na dítě v měsíční výši 610 Kč.
- 5. společně posuzovaná osoba - dítě:** dítě svěřené do pěstounské péče, věk 4,5 let. Dávky pobírající jeho zástupcem jsou přídavek na dítě v měsíční výši 500 Kč a příspěvek na úhradu potřeb dítěte v měsíční výši 4 500 Kč.

B. Varianty nároku na příspěvek na bydlení z pohledu rozhodných příjmů rodiny.

1. Varianta: Do rozhodných příjmů rodiny nejsou započítány dávky péstounské péče, tak jak je tomu v současné době.

Výpočet dávky:

Osoba	životní minimum	měsíční příjem
1. SPO - žena	3 140 Kč	601,67 Kč
2. SPO - muž	2 830 Kč	10 952 Kč
3. SPO - dítě	2 140 Kč	610 Kč
4. SPO - dítě	2 140 Kč	610 Kč
5. SPO - dítě	1 740 Kč	500 Kč

Životní minimum celé rodiny je 11 990 Kč, celkový měsíční příjem rodiny 13 273,67 Kč. Měsíční náklady na bydlení 8 954 Kč.

$$\text{Výpočet } (13\,273,67 \times \text{koeficient } 0,3) - 8\,954 = -4\,971,899$$

Pokud do rozhodného příjmu nebudou započítány dávky péstounské péče (tak, jak je tomu v současné době), výše dávky bude ve výši 4 972 Kč jako rozdíl mezi měsíčním příjmem rodiny vynásobeným koeficientem 0,3 a měsíčními náklady rodiny na bydlení. S touto variantou souhlasí 4 respondenti (2,92 %) z výše uvedeného dotazníkového šetření mezi zaměstnanci úřadu práce.

2. Varianta

Do rozhodného příjmu rodiny jsou započteny všechny dávky pěstounské péče.

Výpočet dávky:

<u>Osoba</u>	<u>životní minimum</u>	<u>měsíční příjem</u>
1. SPO - žena	3 140 Kč	15 187,67 Kč
2. SPO - muž	2 830 Kč	10 952 Kč
3. SPO - dítě	2 140 Kč	6 960 Kč
4. SPO - dítě	2 140 Kč	610 Kč
5. SPO - dítě	1 740 Kč	5 000 Kč

Životní minimum celé rodiny je 11 990 Kč, celkový měsíční příjem rodiny 38 709,67 Kč. Měsíční náklady na bydlení 8 954 Kč.

$$\text{Výpočet } (38\,709,67 \times \text{koeficient } 0,3) - 8\,954 = 2\,658,901$$

V případě, že do rozhodného příjmu rodiny budou započítány dávky pěstounské péče, nárok na dávku nevznikne. K této variantě se přiklání 103 dotazovaných respondentů (75,18%), kteří se domnívají, že by měly být započteny všechny dávky pěstounské péče bez výjimky a 21 respondentů (15,33 %), kteří by do rozhodného příjmu rodiny započítali jen opakovaně vyplácené dávky pěstounské péče – odměna pěstouna a příspěvek na úhradu potřeb dítěte.

3. Varianta

Do rozhodného příjmu rodiny je započtena z pěstounských dávek pouze odměna pěstouna, kterou lze považovat za mzdu, jelikož z této dávky je odváděno zdravotní a sociální pojištění.

Výpočet dávky:

<u>Osoba</u>	<u>životní minimum</u>	<u>měsíční příjem</u>
1. SPO - žena	3 140 Kč	15 187,67 Kč
2. SPO - muž	2 830 Kč	10 952 Kč
3. SPO - dítě	2 140 Kč	610 Kč
4. SPO - dítě	2 140 Kč	610 Kč
5. SPO - dítě	1 740 Kč	5 00 Kč

Životní minimum celé rodiny je 11 990 Kč, celkový měsíční příjem rodiny 27 859,67 Kč. Měsíční náklady na bydlení 8 954 Kč.

$$\text{Výpočet } (27\,859,67 \times \text{koeficient } 0,3) - 8\,954 = -596,099$$

Pokud do rozhodného příjmu bude započítána z pěstounských dávek pouze odměna pěstouna, výše dávky bude ve výši 597 Kč jako rozdíl mezi měsíčním příjmem rodiny vynásobeným koeficientem 0,3 a měsíčními náklady rodiny na bydlení. Tuto variantu žádný z respondentů nenavrhl.

5.3 Ověření hypotéz

Na základě výše interpretovaných výsledků výzkumu lze ověřit předem stanovené výzkumné hypotézy.

Výzkumná hypotéza H1 předpokládala, že více než 50 % respondentů se domnívá, že dávka přídavek na dítě by měla být vyplácena plošně, bez ohledu na výši příjmů společně posuzovaných osob. K této výzkumné hypotéze se vztahovala otázka č. 9

ve znění: „*Domníváte se, že by dávka přídavek na dítě měla být vyplácena plošně, bez ohledu na výši příjmů společně posuzovaných osob?*“. Z výzkumu vyplynulo, že z celkového počtu 137 účastníků výzkumu (100 %) se 80 respondentů (58,39 %) domnívá, že by příspěvek na dítě měl být vyplácen plošně, a to bez ohledu na výši příjmů společně posuzovaných osob. Z tohoto důvodu **lze výzkumnou hypotézu H1 přijmout.**

Výzkumná hypotéza H2 předpokládala, že více než 14 % respondentů si myslí, že dávka odměna pěstouna by měla být vyplácena pouze cizím lidem, kterým bylo dítě svěřeno do pěstounské péče, nikoli prarodičům. K této výzkumné hypotéze se vztahovala otázka č. 17 ve znění: „*Souhlasíte s tím, že dávka odměna pěstouna by měla být vyplácena pouze cizím lidem, kterým bylo dítě svěřeno do pěstounské péče, nikoli prarodičům?*“. Výsledky výzkumu ukázaly, že 96 účastníků výzkumu (70,08 %) souhlasí s tím, že by měla být dávka v podobě odměny pěstouna vyplácena pouze cizím lidem, kterým bylo dítě svěřeno do pěstounské péče, nikoli prarodičům. Na základě těchto údajů **je možné výzkumnou hypotézu H2 přijmout.**

6 Závěr

Podklady se zabývaly problematikou poskytování dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče v podmínkách České republiky z pohledu zaměstnanců poskytovatele těchto dávek (konkrétně z pohledu pracovníků oddělení státní sociální podpory na úřadu práce.

Cílem této diplomové práce bylo zjistit a poukázat na nedostatky současného vyplácení dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče z pohledu zaměstnanců oddělení státní sociální podpory a dávek pěstounské péče a navrhnout možná opatření.

Na základě výsledků kvantitativního výzkumu byly zjištěny a bylo poukázáno na určité nedostatky v českém právním řádu upravujícího oblast dávek státní sociální podpory a pěstounské péče, které umožňují jisté zneužívání systému státní sociální podpory v České republice v podobě obcházení zákona, podvodných jednání nebo falšování. Největším problémem se v rámci dávek státní sociální podpory zdá být poskytování příspěvků na bydlení (tj. vystavování fiktivních nájemních smluv mezi příbuznými, spekulativní pronájmy s velice nadsazenými částkami za nájemné), dále poskytování dávek pěstounské péče, porodného a přídatků na děti (tj. neuvádění všech příjmů v okruhu společně posuzovaných osob). V této souvislosti lze poukázat na absenci kontrolních orgánů, které by se těmito skutečnostmi v praxi zabývaly a individuálně je prověřovaly. Stávající systém státní sociální podpory je tak možné považovat za ne zcela efektivní. Některé dávky státní sociální podpory a pěstounské péče dle samotných pracovníků oddělení státní sociální podpory na úřadech práce buď zcela postrádají svůj smysl (např. dávka státní sociální podpory v podobě přídatku na dítě), nebo jsou značně nadhodnoceny (vyplácení dávek v nadstandardních výších – např. dávka pěstounské péče ve formě příspěvku při ukončení pěstounské péče) či naopak podhodnoceny (např. dávka státní sociální podpory v podobě pohřebného).

Systém státní sociální podpory by měl být v podmínkách České republiky přehodnocen a nastaven takovým způsobem, aby bylo zabráněno jeho zneužívání v podobě

obcházení zákona, podvodných jednání nebo falšování, což by přispělo ke zvyšování motivace lidí a k omezování plýtvání finančních prostředků ze státního rozpočtu.

S ohledem na výše uvedené nedostatky lze navrhnout následující opatření:

System státní sociální podpory by měl být nastaven tak, aby motivoval lidi k práci a k zajišťování finančních prostředků vlastním přičiněním. V současné době totiž mnoho lidí spoléhá na poskytované dávky a mnohým z nich jsou tyto dávky vypláceny neprávem. Abychom však zamezili obecnému konstatování, uvádíme konkrétní návrhy řešení:

1. Do rozhodného příjmu pro přiznání dávek státní sociální podpory by měly být započteny dávky pěstounské péče, a to jak odměna pěstouna, neboť jde o plat (pěstoun je zaměstnancem ÚP), tak příspěvek na úhradu potřeb dítěte, který v podstatě nahrazuje výživné rodiče (které se do rozhodného příjmu započítává).
2. Sjednotit příspěvek na bydlení s dopltkem na bydlení na oddělení hmotné nouze, kde podmínkou nároku na dávku doplatek na bydlení není trvalý pobyt, nýbrž pobyt skutečný.
3. V případě nájemních smluv mezi dětmi a rodiči by neměl být započítáván nájem (nebo pouze do státem stanoveného limitu), protože v přímé příbuzenské linii je vzájemná vyživovací povinnost. Dále by v zákoně měla být ukotvena možnost, aby nárok na dávku příspěvek na bydlení vznikl i na základě podnájemního vztahu, neboť se jedná o standardní formu bydlení a podnájemníci vždy nemají možnost získat bydlení jiným způsobem.
4. Dávka přídavek na dítě by měla být vyplácena plošně do výše příjmu, kdy je nutno odvádět solidární daň. Pokud by tato varianta byla pro státní rozpočet drahá, mělo by dojít ke zvýšení daňového zvýhodnění na děti, jejichž rodiče pracují.
5. Příjem za tzv. rozhodné období, tak jak je nastaven v současnosti, není obecně považován za příhodný, neboť v praxi dochází k případům, kdy rodiny dávku státní sociální podpory potřebují, a nemají na ni nárok, protože v rozhodném období, v němž dochází ke zjišťování příjmů, mají vyšší příjem, než je nezbytný k určení nároku na příslušnou dávku, čímž nedochází ke vzniku nároku na ni. Naopak

existují i případy, kdy je tomu zcela opačně – to znamená, že rodinám, které dávku státní sociální podpory nepotřebují, na ni vznikne za rozhodné období nárok. Proto v rámci rozhodování o dávce přídavek na dítě by mělo být bráno v potaz kalendářní čtvrtletí.

6. Dávka pohřebné by měla být dávkou testovanou, neboť rodiny s nízkými příjmy těžko ve svém rozpočtu najdou tak velkou částku na zaplacení pohřbu a částka by se měla zvýšit alespoň na 10 000 Kč, neboť náklady na pohřeb jsou daleko vyšší.
7. V případě rodičovského příspěvku by měl zákon myslet i na rodiče vícerčat a dávka by měla být násobná dle počtu současně narozených dětí.
8. Z dávek pěstounské péče by měla být možnost vyplácet v přímé příbuzenské linii pouze příspěvek na úhradu potřeb dítěte, ne odměnu pěstouna prarodičům dítěte svěřeného do pěstounské péče, neboť příbuzní v přímé linii mají navzájem vyživovací povinnost, není tedy důvod k tomu, aby prarodič za to, že pečuje o své vnouče, pobíral plat (odměnu pěstouna).
9. Zákonem by v souvislosti s dávkou státní sociální podpory v podobě příspěvku na bydlení měla být určena maximální výše nájemného, aby ze strany vlastníků nemovitostí nedocházelo k určování nadměrně vysokých částek nájemného.
10. Zákon by měl stanovit kontrolní orgán, který by prováděl terénní šetření v rámci ověřování určitých skutečností v návaznosti na vyplacení dávek státní sociální podpory a pěstounské péče. Tato kompetence by mohla být dána rovněž některým pracovníkům z oblasti státní sociální podpory a z oblasti pěstounské péče.

7 Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. ARNOLDOVÁ, Anna. *Slovník sociálního zabezpečení*. Praha: nakladatelství Galén, 2002. 461 s. ISBN 8072621750.
2. ARNOLDOVÁ, Anna. *Vybrané kapitoly ze sociálního zabezpečení: 1. část*. Praha: Karolinum, 2004. 612 s. ISBN 978-80-246-1393-2.
3. BŘESKÁ, Naděžda, BURDOVÁ, Eva, KEPKOVÁ, Michaela, VRÁNOVÁ, Lucie. *Státní sociální podpora s komentářem a příklady*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2012. 224 s. ISBN 978-80-7263-739-3.
4. ČERNÁ, Jana, TRINNEROVÁ, Dagmar, VACÍK, Antonín. *Právo sociálního zabezpečení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 230 s. ISBN 978-80-7380-019-2.
5. ČERNÁ, Jana, VACÍK, Antonín. *Právo sociálního zabezpečení v rámci Evropské unie*. Plzeň: Aleš Čeněk s. r. o., 2005. 223 s. ISBN 80-86898-14-8.
6. ČERNÝ, Pavel, DOHNAL, Vítězslav, KORBEL, František, PROKOP, Martin. *Průvodce novým správním řádem*. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. 440 s. ISBN 80-7201-600-8.
7. *Evropská sociální politika: Cesta vpřed pro unii. Bílá kniha*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1994. 56 s. ISBN 80-85864-06-1.
8. GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 2013. 1 052 s. ISBN 978-80-257-0807-1.
9. GREGOROVÁ, Zdeňka, GALVAS, Milan. *Sociální zabezpečení*. Brno: Masarykova univerzita, 2000. 280 s. ISBN 80-7239-176-3.
10. KOLDINSKÁ, Kristina, PIKOROVÁ, Gabriela, ŠVEC, Ladislav, TOMEŠ, Igor. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. Praha: C. H. Beck, 2012. 219 s. ISBN 978-80-7400-439-1.
11. KOLDINSKÁ, Kristina. *Sociální právo*. Praha: C. H. Beck, 2007. 176 s. ISBN 978-80-7179-620-6.

12. MAAYTOVÁ, Alena, PAVEL, Jan, OCHRANA, František, a kolektiv. *Veřejné finance: v teorii a praxi*. Praha: Grada Publishing a.s., 2015. 208 s. ISBN 978-80-247-5561-8.
13. PENNING, Frans. *Úvod do evropského práva sociálního zabezpečení*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 2003. 179 s. ISBN 80-86552-55-1.
14. PRŮŠA, Ladislav, VÍŠEK, Petr, JAHODA, Robert. *Alchymie nepojistných sociálních dávek*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 280 s. ISBN 978-80-7478-528-3.
15. *Sociální zabezpečení osob migrujících v rámci Evropské unie*. Praha: MPSV, 2009. 279 s. ISBN 978-80-7421-009-9.
16. ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí o. p. s., 2007. 38 s. ISBN 978-80-86991-27-6.
17. TARABA, Milan, VESELÁ, Lenka. *Rádce nájemníka bytu: 8. zcela přepracované vydání*. Praha: Grada Publishing a.s., 2015. 256 s. ISBN 978-80-247-5957-
18. TRÖSTER, Petr a kolektiv. *Právo sociálního zabezpečení*. Praha: C. H. Beck, 2010. 320 s. ISBN 978-80-7400-473-5.

Internetové zdroje

1. Kdo je to poručník, opatrovník, pěstoun, osvojitel. *Bezplatná právní poradna* [online] 2010 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.bezplatnapravniporadna.cz/online-zdarma/rodinne-pravo/stridava-pece-adopce-osvojeni/963-kdo-je-to-porucnik-opatrovnik-pestoun-osvojitel.html>.
2. MLČOCH, Zbyněk. Definice, rozdíl - osvojení, adopce, pěstounská péče, opatrovnictví, poručnictví [online] 2010 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zbynekmlcoch.cz/informace/texty/ruzne/definice-rozdil-osvojeni-adopce-pestounska-pece-opatrovnictvi-porucnictvi>.
3. NOSKOVÁ, Veronika. Sociální zabezpečení. *Střední odborné učiliště a Střední odborná škola, SČMSD, Lomnice u Tišnova* [online] 2012 [cit. 2016-07-15] Dostupné z: http://zameklomnice.cz/pdf/implementace/docs/3_rocnik/SOS/SZ/SZA3.pdf.

4. Projekt: K naplnění předpokladů pro výkon činnosti v sociálních službách. Sociální politika. *Granty VŠERS* [online] 2013 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://granty.vrsers.cz/dokument/Socialni%20politika.pdf>.
5. Vybrané údaje o sociálním zabezpečení – 2014. Kapitola 3. Dávky státní sociální podpory a pěstounské péče: 3-1. Výdaje na dávky státní sociální podpory a pěstounské péče (2001 – 2014). *Český statistický úřad* [online] 2014 [cit. 2016-07-15] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vybrane-udaje-o-socialnim-zabezpeceni-2014>.
6. 80 let sociálního pojištění. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online] 2004 [cit. 2016-06-11]. Dostupné z: http://www.cssz.cz/stranky/konference-80let/brozura_c.pdf.

Právní a ostatní předpisy dostupné na Internetu

1. Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení. *Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky* [online] 2004 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/8190/883_2004.pdf.
2. Smlouva o založení Evropského společenství. *EUROSKOP.cz* [online] 2004 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/756-smlouva_o_es_nice.pdf.
3. Vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 2012 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-473>.
4. Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1993 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>.
5. Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1969 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1969-2>.

6. Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů. *BusinessCenter.cz* [online] 1993 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/listina-zakladnich-prav-a-svobod/>.
7. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 2012 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>.
8. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1963 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1963-99>.
9. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 2006 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>.
10. Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 2006 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-110>.
11. Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 2006 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-111>.
12. Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1995 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117/zneni-20160919>.
13. Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů: Všechny souvislosti předpisu. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1995 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117/souvislosti>.
14. Zákon č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 2000 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-118>.

15. Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 2013 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-292>.
16. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1999 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>.
17. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 2004 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-500>.
18. Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 1991 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-582>.
19. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. *BusinessCenter.cz* [online] 1992 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/dprij/>.

Ostatní zdroje

1. CERMANOVÁ, Zdeňka. *Pěstounská péče*. Diplomová práce. Liberec: Technická univerzita v Liberci, Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická, 2016.
2. WAGNEROVÁ, Hana. *Státní sociální podpora z pohledu zaměstnance a klienta*. Diplomová práce. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, Katedra práva, 2016.

8 Seznam zkratek

PnB	příspěvek na bydlení
PnD	přídavek na dítě
SSP	státní sociální podpora
ÚP	Úřad práce ČR
tzv.	takzvaný
tj.	to je
Sb. z. a n.	Sbírka zákonů a nařízení
mil.	milion
č.	číslo
odst.	odstavec
písm.	písmeno
např.	například
ČR	Česká republika
resp.	respective
HN	hmotná nouze
PP	pěstounská péče
spol. s r. o.	společnost s ručením omezeným
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí

9 Příloha - dotazník

1. **Jaká je délka Vaší odborné praxe na oddělení státní sociální podpory (dále jen SSP) na úřadu práce?**

- a) Méně než rok.
- b) 1 – 5 let.
- c) 6 let a více.

2. **Domníváte se, že je systém dávek SSP v ČR zneužíván - ve smyslu obcházení zákona?**

(pokud chcete, uveďte důvod)

- a) Rozhodně ano, _____
- b) Spíše ano, _____
- c) Spíše ne, _____
- d) Rozhodně ne, _____
- e) Nedokážu posoudit.

3. **Domníváte se, že je systém dávek SSP v ČR zneužíván - ve smyslu podvodného jednání či falšování?**

(pokud chcete, uveďte důvod)

- a) Rozhodně ano, _____
- b) Spíše ano, _____
- c) Spíše ne, _____
- d) Rozhodně ne, _____
- e) Nedokážu posoudit.

4. **Pokud se domníváte, že je dávka příspěvek na bydlení zneužívána, kým nejvíce?**
- a) Žadatelem.
 - b) Pronajímatelem nemovitosti/bytu.
 - c) Žadatelem i pronajímatelem stejně.
 - d) Jinou osobou, uveďte: _____
5. **Měly by být, dle Vašeho názoru, do rozhodného příjmu pro přiznání dávky příspěvek na bydlení započteny kromě dávek SSP i dávky pěstounské péče?**
- a) Ano, všechny.
 - b) Ne, žádná.
 - c) Nevím.
 - d) Ano, pouze některá, uveďte: _____
6. **Okruh společně posuzovaných osob u příspěvku na bydlení by měl být tvořen?**
- a) Dle trvalého pobytu.
 - b) Dle skutečného pobytu v bytě.
 - c) Jiné, uveďte: _____
7. **Je podle Vašeho mínění správné, že žadateli o dávku příspěvek na bydlení je dávka vyplácena na základě nájemního vztahu s rodinným příslušníkem?**
- (pokud chcete, uveďte důvod)*
- a) Ano, _____
 - b) Ne, _____
 - c) Nevím.
8. **Domníváte se, že by dávka příspěvek na bydlení měla být přiznána i osobám užívající podnájemní formu bydlení?**
- (pokud chcete, uveďte důvod)*

- a) Ano, _____
- b) Ne, _____
- c) Nevím.

9. Domníváte se, že by dávka přídavek na dítě měla být vyplácena plošně, bez ohledu na výši příjmů společně posuzovaných osob?

(pokud chcete, uveďte důvod)

- a) Ano, _____
- b) Ne, _____
- c) Nevím.

10. Myslíte si, že je vhodné při rozhodování o dávce přídavek na dítě od 1. října vycházet z příjmů z loňského roku?

(pokud chcete, uveďte důvod)

- a) Ano, _____
- b) Ne, _____
- c) Nevím.

11. Domníváte se, že u některých rodin je svěřeni do péče jednoho z rodičů účelné - např. pro vyloučení rodiče s vysokým příjmem?

(pokud chcete, uveďte důvod)

- a) Ano, _____
- b) Ne, _____
- c) Nevím.

12. Měly by být, dle Vašeho názoru, do rozhodného příjmu pro přiznání dávky přídavek na dítě započteny kromě dávek SSP i dávky péstounské péče?

- a) Ano, všechny.
- b) Ne, žádná.

- c) Nevím.
- d) Ano, pouze některá, uveďte: _____

13. Domníváte se, že porodné by mělo být vypláceno bez ohledu na výši rozhodného příjmu?

- a) Ano.
- b) Ano, ale pouze na 1. dítě.
- c) Ne, pokud zvolíte tuto variantu, odpovězte na otázku následující.
- d) Nevím.

14. Domníváte se, že po dodatečném zapsání otce do rodného listu by měl být zpětně přehodnocen nárok na dávku porodné?

(pokud chcete, uveďte důvod)

- a) Ano, _____
- b) Ne, _____
- c) Nevím.

15. Myslíte si, že dávka pohřebné by měla být vyplácena všem osobám - ne pouze na nezaopatřené dítě, či rodiče nezaopatřeného dítěte?

(pokud chcete, uveďte důvod)

- a) Ano, _____
- b) Ne, _____
- c) Nevím.

16. Domníváte se, že dávka pohřebného ve výši 5 000 Kč je dostačující?

(pokud chcete, uveďte důvod)

- a) Ano, _____
- b) Ne, _____
- c) Nevím.

17. Souhlasíte s tím, že dávka odměna pěstouna by měla být vyplácena pouze cizím lidem, kterým bylo dítě svěřeno do pěstounské péče, nikoli prarodičům?

(pokud chcete, uveďte důvod)

- a) Rozhodně ano, _____
- b) Spíše ano, _____
- c) Spíše ne, _____
- d) Rozhodně ne, _____
- e) Nevím.

18. Souhlasíte s tím, že dávka úhrada potřeb dítěte by měla být vyplácena pouze cizím lidem, kterým bylo dítě svěřeno do pěstounské péče, nikoli prarodičům?

(pokud chcete, uveďte důvod)

- a) Rozhodně ano, _____
- b) Spíše ano, _____
- c) Spíše ne, _____
- d) Rozhodně ne, _____
- e) Nevím.

19. Domníváte se, že výše dávky příspěvek při ukončení pěstounské péče ve výši 25 000 Kč je dostačující?

(pokud chcete, uveďte důvod)

- a) Rozhodně ano, _____
- b) Spíše ano, _____
- c) Spíše ne, _____
- d) Rozhodně ne, _____
- e) Nevím.

20. Domníváte se, že v případě dvojčat a vícčrat je správné, že je dávka rodičovský příspěvek vyplácena ve stejné výši, jako v případě jednoho dítěte?

(pokud chcete, uveďte důvod)

- a) Rozhodně ano, _____
- b) Spíše ano, _____
- c) Spíše ne, _____
- d) Rozhodně ne, _____
- e) Nevím.